

Міністерство освіти та науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий інститут післядипломної освіти
Кафедра англійської філології

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО
ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Студентки 6 курсу 641мз групи
Спеціальності 035 – Філологія
Спеціалізації 035.04 Германські мови та
літератури (переклад включно) - англійська
Руденко Наталії Олександрівни

Керівник: д. пед. н., професор
Гришкова Раїса Олександрівна

Рецензент: к. пед. н., доцент
Зубенко Тетяна Володимирівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	7
1.1. Професійна лексична компетенція як складова фахової підготовки майбутніх економістів.....	7
1.2. Особливості навчання професійної англійської мови студентів економічних спеціальностей.....	14
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	21
2.1. Міжпредметна координація у навчанні фахових дисциплін та професійної англійської мови.....	21
2.2. Методичні принципи навчання професійної англійської мови	26
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	33
3.1. Компетентнісний підхід до навчання професійної англійської мови	33
3.2. Комплекс вправ для формування професійної лексичної компетенції майбутніх економістів.....	39
3.3. Узагальнення результатів дослідження.....	63

	3
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК	ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

У процесі переформатування системи освіти в Україні передбачається забезпечення підготовки кваліфікованих фахівців із достатньо високим рівнем знання іноземної мови (аналог рівня B2). Перспективи працевлаштування сучасного випускника залежать не лише від оволодіння студентом фаховими знаннями, але і від розвинених soft skills, креативності, вихованості та, передусім, знання іноземних мов. У сучасному світі спілкування іноземною мовою стає суттєвим, а часто і визначним компонентом у професійній діяльності. Тому не дивно, що все більша увага приділяється імплементації професійної специфіки при опануванні іноземної мови, та її направленості на реалізацію фахових завдань. Тож, оновлені вимоги висуваються і до методичних підходів до викладання іноземних мов в немовних закладах вищої освіти. Процес постійного пошуку напрямків удосконалення системи навчання в цьому розрізі триває.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлюється вимогами окремих нормативних документів МОН України та відповідним соціальним замовленням з боку суспільства щодо посилення фахової мовної підготовки майбутніх економістів, і одночасно з цим – потребою у напрацюванні теоретично обґрунтованих методичних підходів у навчанні студентів економічних спеціальностей професійної лексики та формування лексичної компетенції як складової частини процесу оволодіння професійно орієнтованою англійською мовою на старшому ступені навчання у ЗВО економічного профілю.

Проблема фахової іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей (в т.ч. і економістів) широко вивчається вітчизняними науковцями, однак їх рекомендації мають здебільшого загальний характер або розроблені для конкретного навчального закладу чи спеціальності і не можуть вважатися універсальними.

До такого переліку належать відомі вітчизняні вчені-методисти, які створили низку підходів та методик. Серед них, зокрема, Е. Мірошніченко, І. Онісіна (для економічних напрямків), Л. Котлярова, Г. Савченко (для юридичного спрямування), О. Петрашук, М. Задорожна (для медичного напрямку), А. Ємельянова, О. Тарнопольський (для технічного напрямку), Л. Манякіна (для спеціалізації в торгівлі), Ю. Друзь (для напрямку менеджменту), Р. Зайцева (для військового напрямку), Г. Турчинова (біологічний напрямок), О. Калашнікова (для документознавців), Т. Алексєєва, Л. Ананьєва (для філологічних напрямків), М. Галицька (для туристичного напрямку), Л. Логутіна (для спеціалістів у сфері зовнішньоекономічної діяльності).

Сьогодні у сфері викладання іноземної мови професійного напрямку досягнуто серйозних успіхів. Результатом є дослідження О. Тарнопольського та С. Кожушко, З. Корневої. Зарубіжні дослідники також приділяють значну увагу вивченню іноземної мови в професійному ракурсі: S. Burger, M. Wesche, M. Migneron, N. Cloud, F. Genesee та E. Namayan, J. Crandall та ін.

На сьогодні розвиток міжкультурної комунікації, трансформація соціально-політичної, економічної та військової ситуації у країні, посилення міжнародних ділових контактів, утворення спільних з іноземцями підприємств, поглиблення міжнародного співробітництва в усіх сферах діяльності формують завдання володіння іноземною мовою як інструментом міжнародної комунікації фахівців будь-якого профілю на основі певних особливостей професії або спеціальності.

Об'єктом дослідження виступає процес формування професійної лексичної компетенції у студентів економічних спеціальностей.

Предметом дослідження є методи формування лексичної компетенції на основі використання сучасних засобів навчання студентів-економістів бакалаврської програми, які спеціалізуються в зовнішньоекономічній діяльності.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та практично розробити комплекс вправ для формування професійної лексичної компетенції для студентів-економістів.

Для досягнення окресленої мети сформульовано наступні **завдання дослідження**:

- визначити шляхи формування та використання лексичних навичок іншомовної мовленнєвої діяльності студентів економічних спеціальностей в галузі читання, говоріння, аудіювання та письма;

- аналіз та виокремлення специфічних педагогічних проблем щодо професійної підготовки студентів економічних спеціальностей до практичної фахової діяльності;

- визначити вплив міжпредметної координації у навчанні фахових дисциплін та вивченні іноземної мови;

- здійснити аналіз методичних принципів навчання професійної англійської мови на предмет ефективності формування лексичної компетенції студентами економічних спеціальностей;

- обґрунтувати необхідність використання компетентнісного підходу до навчання професійної англійської мови;

- розробити комплекс вправ для формування професійної лексичної компетенції майбутніх економістів.

Для розв'язання зазначених вище завдань були використані наступні загальнонаукові **методи дослідження**: наукова дедукція, системний аналіз й всебічне вивчення психолого-педагогічної, лінгвістичної та методичної літератури для обґрунтування теоретичних засад і положень з проблеми дослідження; групування, порівняння та класифікація при розгляді лінгвістичних особливостей англійської економічної лексики і визначенні методичних труднощів її засвоєння студентами; моделювання процесів і ситуацій з метою з'ясування впливу засобів навчання на ефективність формування англійської лексичної компетенції.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що:

-удосконалено процедуру відбору англійської економічної лексики на основі впровадження міжпредметної координації у навчанні професійної англійської мови фахових дисциплін;

- уточнено етапи формування професійної лексичної компетенції шляхом конкретизації вимог до вправ для навчання англійської економічної лексики.

Особистий внесок у розробку теми: розробка комплексу вправ для навчання студентів-економістів, принципи укладання якого можуть бути використані для інших економічних спеціальностей, й формування професійної лексичної компетенції.

Апробація основних положень та результатів дослідження проходила на щорічній науковій конференції Чорноморського національного університету імені Петра Могили – «Могилянські читання – 2021». Теоретичні положення і практичні результати дослідження опубліковані в науковій статті.

Впровадження в освітній процес. Розроблений комплекс вправ з двох напрямків: Accounting та Taxation, який включає кейси із питаннями, вправи на підстановку, завдання з множинного вибору, завдання на знаходження відповідності дефініції та терміну. Комплекс пройшов апробацію в освітньому процесі на третьому курсі факультету економічних наук.

Структуру роботи складають вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел. Текст роботи викладено на 72 сторінках. Список використаних джерел розміщений на 7-ми сторінках і нараховує 66 найменувань, з яких 12 – англійською мовою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Професійна лексична компетенція як складова фахової підготовки майбутніх економістів

Фахівці економічного профілю сьогодні повинні демонструвати уміння ведення ділової комунікації (усно та письмово) іноземною мовою, замовляти та отримувати спеціальну інформацію різними засобами зв'язку та опрацьовувати фахову літературу з метою отримання необхідної інформації, а також за необхідності проводити власне дослідження та презентувати його результати, вести наукову дискусію професійного спрямування. Для забезпечення таких процесів студенти повинні знати основну фахову термінологію та вміти її активно та вільно використовувати.

Аналіз літературних джерел з даної тематики свідчить про те, що в процесі розробки різноманітних шляхів підвищення ефективності навчання студентів немовних спеціальностей іншомовної фахової лексики, дослідники вивчають особливості таких складових процесу навчання, як вибір та організацію лексики, типологізацію вправ, використання в процесі навчання технічних засобів, які можуть суттєво впливати на ефективність оволодіння лексичними навичками.

За відсутності розуміння та вільного використання в процесі комунікації термінів в професійно орієнтованому навчанні немає можливості здійснювати ефективну мовленнєву діяльність. Деякі дослідження свідчать, що посилення частини усної підготовки студентів позитивно впливає на швидкість засвоєння в пам'яті іншомовної лексики. Отож, чим інтенсивніша мовленнєва діяльність, тим більш імовірним буде швидке укорінення нової лексики. Беручи до уваги теорію поступового формування навичок та мов-

леннєвих умінь, можна стверджувати, що процес формування лексичної компетенції проходить в три етапи.

Перший етап відповідає за фонетичне опрацювання термінів та словосполучень. Студенти практикуються у виконанні умовно-мовленнєвих та мовних вправ, які повинні сформувати репродуктивні навички, зробити їх автоматичними, а сам процес навчання цілеспрямованим та креативним.

Прикладами завдань на цьому етапі можуть бути такі:

- заповнення пропусків у тексті вправи відповідними термінами;
- граматична трансформація терміну чи словосполучення;
- закінчення речень з використанням раніше визначених термінів;
- підбір визначень до вказаних термінів та їх переклад;
- виокремлення одного зайвого терміну;
- підбір до терміну синонімів чи антонімів;
- зіставлення термінів англійською мовою з україномовними еквівалентами;
- складання речень з використанням обумовлених термінів.

Важливою частиною активізації використання лексичного матеріалу в усному мовленні є утворення відповідного мовного оточення за допомогою аудіовізуальних засобів: фото, рисунків, схем, таблиць, навчальних відео та інтерактивних засобів (подкастів, каналів тощо). Процес засвоєння термінології та розширення словника потрібно продовжувати під час самостійної роботи та виконання практичних завдань. Це має допомогти удосконалити як лексичні, так і граматичні навички студентів.

Отже, після впровадження в навчальний процес нових лексичних одиниць за допомогою вправ рецептивно-репродуктивного типу, необхідно переходити на етап закріплення лексичної складової в більш складних вправах (рецептивно-продуктивних). Кращим інструментом для вдосконалення лексичної навички тут може бути робота над професійними текстами. Відбір відповідних текстів та наступні за ними завдання повинні мотивувати студентів до невимушеної комунікації. Метою ознайомлення з

таким текстом є отримання необхідного лексико-граматичного та логіко-структурного матеріалу для формулювання власних висловлювань, і забезпечення комунікації в процесі практичного заняття. Для цього можуть використовуватися умовно-мовленнєві завдання для тренування читання із знаходженням та виділенням необхідної інформації з тексту, узагальнення фактів та інтерпретації з поданням власної оцінки. Як зауважують науковці, вправи повинні мати таке комунікативне завдання, щоб викликати у студентів відповідну потребу в читанні, забезпечити мотивацію, стимулювати та впливати на мовленнєві дії, прогнозуючи як труднощі, так і результат такої діяльності [16, с. 140].

Необхідно запропонувати студентам виконувати умовно-комунікативні, а також комунікативні вправи з наступними завданнями: прочитати текст економічного спрямування і надати відповіді на питання, з використанням фахової лексики, вжити її якомога більше в ситуації і скласти діалог; здійснити переклад з української мови на англійську або знайти у тексті речення, які мають специфічну лексику; виписати зі словника визначення окремих термінів та бути в змозі пояснити їх англійською мовою; скласти власні приклади із вживанням фахової лексики; сформулювати невелике, обсягом до 200 слів, викладення прочитаного тексту.

Такі та подібні завдання забезпечать студентам активізацію вживання фахової лексики для подальшого розвитку мовленнєвої діяльності.

На останньому етапі концентрується увага на виконанні продуктивних комунікативних завдань, які забезпечують формулювання та висловлення студентами власної думки, є природним стимулом для діалогу та дискусії в групі та відображають приклади реальних ситуації в професійному спілкуванні. Крім цього, поштовхом для мовленнєво-мисленнєвої діяльності може бути комплекс роздаткових матеріалів (таблиць, логічних схем), аудіо- та відеоматеріалів. Візуальні матеріали дозволяють посилити мотивацію щодо усної і письмової комунікації, допомагають висловити думку більш невимушено. Втім, просте прослуховування аудіо або перегляд відео не

зможє забезпечити необхідний результат, важливо спонукати тут творчий потенціал. Важливим фактором навчання є мотивація.

Для підвищення ефективності парної та групової роботи студентів необхідно обирати обґрунтовані завдання, виконання яких зацікавить студентів. Виконувати їх можна у парах чи міні-групах, а потім ділитися на загаль. Особливий вплив на розвиток комунікативних навичок та практичне засвоєння спеціальної лексики має пряме спілкування з носіями мови, які одночасно є спеціалістами певної галузі.

У комплексі з основними засобами навчання, такими як підручник, посібник, методичні розробки за визначеними темами, формується лексична компетенція студентів і розвиваються вміння всіх видів мовленнєвої діяльності: читання і розуміння прочитаного, аудіювання і сприйняття на слух, уміння оформлювати свою думку письмово. Потрібно зазначити, що виконані студентами вправи можуть перевірятися їх колегами по навчанню. Студенти проявляють більше ініціативи, коли між ними відбувається обмін та взаємне оцінювання як письмових, так і усних робіт [23, с. 125].

За умови наявності відчуття змагання та здорової конкуренції студенти здатні краще засвоювати лексику та більш вільно оперувати отриманою інформацією. Тут разом із індивідуалізацією навчання відбувається колективне, і навіть коопероване навчання, яке визнано найбільш ефективним. Таким чином, поетапне збагачення термінологічного вокабуляра в комплексі із системним опрацюванням граматичних структур в процесі виконання вправ дозволяє перейти від короткого речення до більш змістовної презентації, від спрощеного переказу тексту до його більш глибокого аналізу з додаванням власної думки, критичного погляду на предмет дискусії. Такий інструмент дає можливість провести дискусію в групі. Для підготовки до такої дискусії студенти мають самостійно підібрати додатковий матеріал в якості аргументів.

Включення дискусій в заняття з професійної англійської мови має за мету не лише вивчити і вирішити економічну проблему, а й розвинути

мовленнєві навички іноземною мовою – висловлюватись, в тому числі спонтанно з теми, ставити запитання та адекватно на них відповідати, підтримувати діалог [22, с. 263]. Отже, студенти можуть одночасно і розвивати, і збагачувати власний термінологічний словник разом із напрацюванням у мовленні окремих граматичних структур.

Більшість науковців вважають, що навчання іноземній мові має проходити у тісній взаємодії фонетики, граматики і лексики [14, с. 163]. Для введення професійної лексики до активного словника студента, необхідно багаторазове повторення з обов'язковим контролем розуміння, а не просто заучування. Необхідно постійно оновлювати словниковий запас. Активний запас формується при ґрунтовному опрацюванні матеріалу і використовується в усному мовленні і на письмі. Пасивний словниковий запас завжди набагато ширший. На його основі будується процес читання і сприймання мовлення на слух.

Викладач повинен постійно поповнювати вокабуляр студентів за допомогою виконання вправ на похідні слова, побудовані з використанням різних способів словотворення. Слова, які є зрозумілими без додаткового вивчення, також включаються до потенційного словникового запасу. Тут можливе і розуміння інтернаціональних слів, і самостійне розуміння слів у словосполученнях, спираючись на вивчене раніше значення. Необхідно звертати увагу студентів на потенційну багатозначність слів та навчати їх розпізнавати так звані «хибні друзі перекладача». Необхідно впроваджувати багато вправ на підбір синонімів і антонімів, для забезпечення орієнтації у ситуаціях мовлення.

Необхідно також забезпечити роботу з навичками вибору правильного значення слова, що відповідає контексту. Важливо запам'ятовували словосполучення в контексті, а не лише окремі слова. Для цього можна використати вправи на запам'ятовування словосполучень.

Для розвитку лексичних навичок ефективним також є використання рольових ігор, кейсів та ситуативних завдань, пов'язаних із фаховою

діяльністю. Для студентів економічних спеціальностей ситуації та кейси можуть бути пов'язані із отриманням позики, переговорами з контрагентами, відкриттям рахунку в банку тощо. Студенти повинні вчитися вживати нову лексику вільно, без внутрішнього перекладу [17, с. 105].

Перед виконанням кейсів більш ефективним є повторення вивчених лексичних одиниць. Також завдання лексичного характеру можна формувати у вигляді кросвордів та інших творчих форм з використанням сучасних інтерактивних засобів. Спеціальну лексику можливо застосовувати у процесі підготовки презентацій, що дозволяє узагальнити вивчене, коректно сформулювати власні думки та підготуватися до різних форм комунікацій.

Критеріями підбору економічних термінів для завдань можуть бути такі: їх професійна спрямованість, їх відповідність цілям навчання, частота їх використання, практична необхідність і тематична відповідність.

Таким чином, формування лексичних навичок є важливою складовою в системі іншомовної підготовки студентів економічних спеціальностей. В результаті такої підготовки студенти повинні вільно користуватися фаховою лексикою, що стає можливим завдяки зазначеним вище методам та прийомам.

Для найбільш повного розуміння економічних реалій дисципліни професійного спрямування слід викладати під кутом зору економічно активної людини, яка одночасно виступає в ролях різних економічних суб'єктів: виробника та споживача, роботодавця і робітника, керівника і підлеглого, покупця та продавця тощо.

Однак, часто матеріал, що надається для вивчення та засвоєння в рамках фундаментальних освітніх компонент, не пов'язаний із конкретною практичною роботою майбутнього випускника за фахом, оскільки розглядається поза контекстом професійної діяльності. Перше наближення до реалій професійної практики здобувачі отримують на практиці починаючи з 3-го року навчання. Однак, зважаючи на недовго фахову підготовку не мають можливості відчувати себе повноцінною частиною робочого колективу і

отримати розуміння роботи в системному вигляді. Тож, в реальності випускник може адаптуватися до своєї фахової діяльності протягом 1-2 років після отримання диплому про вищу освіту.

Отже, необхідною частиною організації навчального процесу є забезпечення надання здобувачам відповідних професійно-орієнтованих знань, умінь та навичок і одночасно формування відповідних компетентностей, пов'язаних з практичною діяльністю економічних суб'єктів.

Якщо говорити про сучасний ринок праці, то від випускника ЗВО він вимагає вміння використовувати набуті теоретичні знання, уміння та навички в нестандартних ситуаціях і ситуаціях, що постійно змінюються.

Нині майбутні випускники економічних спеціальностей чекають від ЗВО отримання:

- достатнього рівня знань, умінь і навичок, що забезпечать можливість конкурувати на ринку праці;
- наявності професійного базису в навчальному процесі;
- достатніх умов вивчення іноземних мов (особливо, англійської) з урахуванням професійної спрямованості;
- якісної підготовки з використанням комп'ютерних та інформаційно-комунікаційних технологій;
- можливостей практичного застосування набутих знань, умінь та навичок.

Таким чином, ЗВО беруть на себе зобов'язання в наданні якісної освіти здобувачам, що гарантує відповідність одержаних результатів навчання вимогам економічного простору не лише України, а й європейських країн, розвиваючи в них гнучкість, адаптивність, здатність працювати в ситуаціях ризику та невизначеності.

Випускник будь-якої економічної спеціальності відповідно до стандартів вищої освіти повинен уміти: організувати власну діяльність; здійснювати саморегуляцію поведінки; урахувати суспільні відносини та політичні

переконання у процесі діяльності; здійснювати ефективне ділове спілкування; урахувати основні економічні закони, правові засади у професійній діяльності; застосовувати закони формальної логіки у процесі інтелектуальної діяльності; здійснювати екологічний аналіз тощо.

Отже, існує необхідність розширити перелік здатностей та навичок здобувачів, які забезпечать конкурентоспроможність на ринку праці. Це – гнучкість економічного мислення, комунікабельність та уміння вести діалог, так звані *soft skills*. Відтак формування комунікативної компетентності студентів економічних спеціальностей передбачає володіння навичками свідомої та ефективної участі в комунікаціях в межах навчальної, дослідницької та професійної сфери.

Гострою проблемою залишається також недосконалість науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх економістів, що включає оновлення як змістового, так і процесуального компонентів педагогічного процесу.

1.2. Особливості навчання професійної англійської мови студентів економічних спеціальностей

Метою вивчення іноземних мов здобувачами вищої освіти економічних спеціальностей є оволодіння мовленнєвою компетенцією з іноземної мови для спілкування в усіх основних сферах людської діяльності, при цьому особлива увага повинна приділятися поглибленому вивченню мови економічного спрямування [19, с. 59]. Слід відмітити, що серед економічних спеціальностей також присутня суттєва диференціація, згідно якої частина студентів повинна здобувати більше розмовних навичок та навичок аудіювання (для напрямку менеджменту), а інша частина – письмових навичок (для напрямку обліку та фінансів).

Процес євроінтеграції України, перебудова зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств розширює її співпрацю з іноземними

державами та висуває нові підвищені вимоги до рівня іншомовної підготовки фахівців і в першу чергу економічної сфери, яка є найактивнішою у сучасному світі. Сучасний економіст повинен не лише володіти професійними знаннями, уміннями і навичками, а й бути готовим до застосування свого досвіду на практиці у змінному економічному середовищі [22, с. 185]. Погоджуючись з думкою Р. Майбороди, ми вважаємо, що серед основних навичок, які необхідні майбутнім фахівцям з економіки, слід відзначити наступні: проведення фахового усного спілкування в монологічній (для здійснення презентацій) та діалогічній (для ведення переговорів та спілкування) формах; обґрунтування ідей у письмовій формі у форматі есе (для підготовки контрактів чи узгодження позицій за договорами); проведення проектної діяльності з використанням інформаційних ресурсів (для пошуку необхідної інформації та коректного подання запитів); спілкування з іноземними партнерами у подальшій професійній діяльності; різні види читання зі словником і без нього для досліджень, тобто систематизація, аналіз та інтерпретація професійної інформації; досконале розуміння професійно орієнтованих текстів; творче самостійне мислення, професійна культура та полеміка [33, с. 15].

Незважаючи на достатню кількість методичних досліджень з викладання іноземної мови студентам економічних спеціальностей, все ж не існує єдиного підходу, який би повноцінно забезпечував формування необхідних іншомовних компетенцій таких студентів. Однак, переважна частина науковців наполягає на тому, що в період навчання іноземної мови необхідно брати до уваги особливості фахової діяльності студентів та їх майбутнього робочого середовища, а також вимоги сучасного ринку праці внаслідок глобалізації ринків та зростання глобальної конкуренції.

Студенти спеціальності «Облік та оподаткування» здебільшого звикли до презентації навчальної літератури не лише в усній або текстовій формах, але й за допомогою різноманітних формалізацій, узагальнень або моделей (таблиць, схем, графіків, діаграм, формул тощо). Це досить логічно, оскільки

у процесі викладання загальноекономічних та фахових облікових дисциплін викладачі, як правило, використовують схожі засоби навчання та подачі інформації. Розв'язання окремих завдань потребує використання візуальних чи формалізованих даних часто з допомогою прикладних комп'ютерних програм (які можуть мати лише англomовний інтерфейс). Таким чином, можна запропонувати споріднені форми і для завдань з іноземної мови. Такий підхід може підвищити розуміння і раніше засвоєних фахових знань з економічних наук, обліку і оподаткування, і знань іноземної мови.

Також потрібно відмітити, що соціокультурна складова іноземної мови для ведення бізнесу, обліку, управління та ділового спілкування передбачає знання елементів ділового етикету, правил комунікацій, слідкування за дотримання міжнародних стандартів документообігу, вміння вести телефонні переговори, робити нотатки і т. ін. [14, с. 51]. Таким чином, програма викладання має включати запити, сформовані основними стейкхолдерами (студентами ЗВО, роботодавцями, представниками фахових випускових кафедр університету).

Значну увагу викладачі іноземної мови мають приділити також і напрацюванню навичок самостійної обробки, ознайомлення та розуміння фахової навчальної літератури іноземною мовою, отриманої з спеціальних першоджерел, здійснення аналізу текстів першоджерел з основних тем економіки (які лежать в основі більшості фундаментальних економічних дисциплін), напрацювання студентами словникового запасу, засвоєння професійної лексики. Однак, економічна термінологія є досить складною та невпорядкованою системою на даний момент.

Досить вагомою в процесі викладання іноземної мови, є робота з фаховою економічною та обліковою термінологією, постановка проблемно-пошукових завдань, кейси та ділові ігри, здійснення елементів ділового спілкування з використанням сучасних засобів зв'язку. Найбільш ефективними видами робіт можна назвати підготовка та захист презентацій, імітації ділових переговорів іноземною мовою з використанням

інтерактивних засобів, завдання пошукового характеру, самостійна та групова робота студентів спеціальності «Облік і оподаткування» зі створення проектів, форм звітності, складання розрахунків та кошторисів, рекламних оголошень, самопрезентацій та презентацій певної установи іноземною мовою. Теперішня фахова економічна освіта забезпечує наявність базових навичок роботи з літературою іноземною мовою, оскільки сучасна наукова та практична фахова інформація отримується як з вітчизняних, так і з закордонних джерел. Отже, в процесі викладання іноземної мови для студентів економічних спеціальностей (в т.ч. «Облік і оподаткування») доцільно мотивувати до ознайомлення та аналізу огляди міжнародних аналітиків та установ з актуальних питань економічного, облікового та фінансового розвитку. Така інформація зазвичай подається англійською мовою та публікується на офіційних сайтах. Тож можемо розглядати розвиток мобільності майбутнього обліковця у контексті навчання іноземній мові, і важливою передумовою виступає тут використання фахових інформаційних джерел [43, с. 17].

Аналіз статистики складання випускниками бакалаврських програм економічних спеціальностей (в т.ч. «Облік і оподаткування») ЗНО з іноземної мови для вступу на магістерський рівень підготовки свідчить, що потенціал навчання та отримання необхідних навичок володіння іноземною мовою використовується не в повному обсязі. І навіть випускники магістерських програм не завжди можуть без проблем включитися до міжкультурного спілкування на рівні конкуренції на міжнародному ринку праці. Це можна пояснити більшою увагою в програмах підготовки фахівців до професійних дисциплін, і зменшення обсягів викладання іноземної мови (або ж іноземною мовою) наприкінці циклу підготовки. Відсутність практики та/або бажання підтримувати поточний рівень володіння мовою досить швидко зменшує основні компетенції, більш за все страждає усна комунікативна складова.

Навіть в перші роки вивчення мови студенти не можуть повністю орієнтуватися в професійній лексиці, оскільки ще не вивчали її. Таким

чином, диспропорції або ж частіше послідовне, аніж паралельне опанування і професійних знань, і відповідних мовних навичок зменшує ефективність викладання іноземної мови протягом підготовки бакалаврів економічних спеціальностей. Слід також відмітити, що часто студенти формують не рівномірні за рівнем підготовки мовні групи, коли викладач має не підвищувати вимоги до студентів та складність завдань, а навпаки, спрощувати, що студенти із недостатнім рівнем могли виконати програму. Таким чином, замість професійного спрямування в більшості випадків отримується загальна підготовка за навичками читання, перекладу та реферування. В навичках усного мовлення також переважає загальна соціокультурна тематика, а не професійна складова [55, с. 25].

Деякі негативні тенденції пов'язані із адміністративними аспектами: відсутністю поділу груп до 20 осіб на підгрупи, об'єднання спеціальностей через малу чисельність студентів в групах тощо. Однак, окрім названого, присутні ще фактори викладача та студента. Викладача, який не є фахівцем в економічній і тим більше спеціальній тематиці обліку або фінансів. І студента, який не має достатньої підготовки та/або мотивації, щоб виконувати завдання іноземною мовою саме в контексті професійного розвитку.

Викладання іноземної мови професійного спрямування засновується, передусім, на врахуванні потреб студентів у її вивченні, що пов'язані із певними характеристиками професії або спеціальності. Нові можливості в міжкультурному контексті серед фахівців в т.ч. економічного напрямку підштовхнув до необхідності введення багатоаспектного соціокультурного викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. Вивчення іноземної мови студентами економічних спеціальностей передбачає отримання ними навичок та умінь щодо іншомовної комунікації в конкретних професійних цілях. Основною метою фахового навчання є формування особистості професіонала, який ефективно здійснює свою трудову діяльність. Тож, навчання має забезпечити не лише отримання

сукупності знань і умінь, в т.ч. комунікативної компетенції іноземної мови, але і зростання професійно значимих характеристик фахівця, що робить суттєвим соціальну складову професійно-орієнтованого навчання. Значну роль тут має мотивація щодо вивчення іноземної мови, яка може бути виражена в необхідності утворити професійну комунікацію, в тому числі іноземною мовою [28].

Втім, на сьогодні в навчальному процесі немовних ЗВО ще наявні ознаки недооцінки іноземної мови як важливої частини фахової підготовки сучасного економіста, як інструменту формування фахової іншомовної мовленнєвої компетенції студента. Однак в сучасному світі беззаперечно існує об'єктивна потреба вивчення іноземної мови. Роль іноземної мови не тільки в полегшенні професійної комунікації, але і для отримання певних соціальних переваг.

При відборі кейсів професійного спілкування потрібно виходити з реальних потреб майбутнього випускника. Економісти можуть користуватися іноземною мовою як в процесі пошуку та обробки нової фахової інформації, так і в процесі роботи з періодичними виданнями, довідковою літературою тощо. Відзначимо, що переважна більшість сучасних інформаційних ресурсів та баз даних англійською, окрім того, іноземна мова потрібна в процесі усної мовленнєвої діяльності для комунікації в ситуаціях обговорення проблем професійного характеру. Світ змінюється, однак робочою мовою переважної більшості міжнародного бізнесу залишається англійська.

Головною метою в процесі викладання іноземною мовою має бути вміння викладача зацікавити студента.

Найбільше це вдається, коли матеріал побудований на базі конкретної спеціальності, це підвищує ефективність вивчення іноземної мови. Роль викладача в навчальному процесі полягає у забезпеченні сприятливих умов для освоєння навчального матеріалу, мотивації та стимулювання інтелектуального розвитку та креативності студентів.

Також не менш важливим питанням є питання пошуку та відбору навчального матеріалу, який є основою змісту навчання англійської мови за професійним спрямуванням, як зазначає Г. Барабанова, у немовному ЗВО універсальною дидактичною одиницею професійно-орієнтованого навчання є автентичний текст, який надає фактологічний матеріал для організації навчального спілкування [16, с. 62].

Від змісту тексту залежить ефективність організації навчальної інтерактивної діяльності з розуміння змістовної інформації та результативність засвоєння термінологічної лексики при вживанні її у висловлюванні студентів. Наявність у текстах таблиць, схем, графіків, та інших паратекстуальних засобів сприяє кращому розумінню студентами термінологічних одиниць та вираженою з їхньою допомогою фаховою інформації. Англійськомовні автентичні тексти є цінним інформаційним та пізнавальним матеріалом, який доповнює отримані студентами під час вивчення спеціальних дисциплін знання. Тексти за фахом є джерелом словникового запасу студентів, прикладом вживання термінологічної лексики у контексті, що допомагає конкретизувати значення слів, пояснити й уточнити випадки їх вживання відповідно до усталених мовних норм і стандартів [9, с. 67].

Слід також зазначити, що матеріал, відібраний для вивчення іноземної мови, повинен відповідати таким ознакам: актуальність змісту, інформативність, відповідність тематиці комунікації, вмотивованість професійною діяльністю студента [8].

Додатково слід використовувати автентичні тексти, сучасні періодичні видання, ресурси мережі Інтернет, а також використовувати сучасні технології, блоги, подкасти, вебресурси, метод проектів тощо.

Усі подібні інструменти потрібно активно використовувати в процесі вивчення іноземної мови. Оволодіння комунікативною та міжкультурною компетенціями практично неможливе без відповідної практики комунікацій, і використання контенту всесвітньої мережі. Віртуальне середовище дозволяє

вийти за часові й просторові межі, надає можливість аутентичного спілкування з реальними співрозмовниками на актуальні для обох сторін теми. Однак не можна забувати, що Інтернет – це лише допоміжний технічний засіб, продиктований часом [10, с. 71].

Однак, потрібно розуміти, що самого лише наявного інструментарію може бути недостатньо, важливо також правильно та ефективно використовувати наявні методи навчання.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1. Міжпредметна координація у навчанні фахових дисциплін та професійної англійської мови

Глобальні інтеграційні процеси, а також спрямування зусиль України до вступу в ЄС, обумовлюють потребу підготовки фахівця економічного профілю, здатного відповідним чином представляти країну на міжнародному рівні та захищати її інтереси в рамках міжнародного співробітництва. Процес підготовки фахівця-економіста передбачає не лише формування та розвиток необхідних професійних навичок, але вимагає від нього володіння іноземною мовою на професійному рівні, оскільки діяльність економіста ймовірно буде пов'язана із інтенсивними іншомовними комунікаціями, передбачає широку мовленнєву практику, потребує точного вираження думок іноземною мовою у різних сферах.

Отже, сутність процесу іншомовного навчання фахівців-економістів полягає у взаємоузгодженні та синхронізації змісту спеціальної фахової та іншомовної підготовки.

Розв'язати проблему більш ефективного засвоєння системи знань, умінь і навичок майбутніх економістів зможуть принципи міжпредметної координації та міжпредметних зв'язків.

Можна виділити три традиційні підходи до трактування змісту освіти: як педагогічно адаптовані для вивчення у вищій школі основи наук; як сукупність знань, вмінь та навичок, що повинні бути сформовані у студентів; як педагогічно адаптований соціальний досвід людства, структурно тотожний його культурі [34]. Науковці переконані, що зміст освіти насамперед має соціальну сутність і являє собою педагогічну багаторівневу ієрархічну структуру – модель соціального замовлення. Зміст освіти

розглядається на теоретичному рівні (узагальнене системне знання про склад, елементи, структуру і функції соціального досвіду); рівні навчального предмету (уявлення про окремі частини змісту, які виконують певні функції у вищій освіті, але співвідносяться із загальним теоретичним уявленням); рівні навчального матеріалу (відображення конкретних елементів змісту: знання, вміння, навички, рефлексія тощо, зафіксовані в підручниках, посібниках та дидактичних матеріалах і складають основу дисципліни); рівні сумісної діяльності викладача і студента; рівні окремого студента [51].

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) зміст освіти корелюється з новим поняттям «результати навчання» – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти [3]. В кожній програмі підготовки студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» є відповідна загальна компетентність щодо використання іноземної мови в процесі своєї професійної діяльності.

Відбір і структурування змісту іншомовної підготовки має здійснюватися із дотриманням принципів наступності, міжпредметної координації, міжпредметних зв'язків та професійної спрямованості навчання. Потрібно гармонізувати зміст навчальних дисциплін на кожному етапі підготовки. Так, зміст освітніх компонент «Іноземна мова», «Ділова іноземна мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням» повинні бути узгоджені зі змістом загальних та спеціальних економічних дисциплін.

Вітчизняна практика засвідчує, що у ЗВО не створені належні умови для успішної реалізації принципів наступності, міжпредметної координації, а також міжпредметних зв'язків щодо вивчення іноземної мови професійного спрямування та дисциплін циклів фундаментальної і фахової підготовки. Хоча відповідні дисципліни іншомовної підготовки присутні в навчальних планах протягом всього циклу навчання, однак, їх зміст не відповідає фаховим компонентам, які вивчаються в тому ж семестрі.

На жаль, навіть впровадження обов'язкового вступного випробування на другий (магістерський) рівень навчання не вплине на поєднання тематики фахових та іншомовних дисциплін, оскільки таке випробування перевіряє лише загальні знання, а не спеціальні.

Для розв'язання цієї проблеми необхідно переформатувати зміст навчальних дисциплін на основі міжпредметної інтеграції та координації. Наприклад, узгодити зміст навчальної дисципліни «Іноземна мова» зі змістом базових дисциплін «Основи економічної теорії», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Історія економічної думки» (1 рік навчання), в подальшому зміст дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» – зі змістом спеціальних дисциплін «Економіка підприємства», «Бухгалтерський облік», «Менеджмент», «Маркетинг», «Фінанси» (2й рік навчання) і т. ін.

Міжпредметні зв'язки іноземної мови з іншими дисциплінами реалізуються за допомогою звернення до історичного та культурологічного матеріалу у процесі опрацювання розмовних тем, що пропонуються навчальними програмами тощо.

Міжпредметна координація дозволить виправити суперечності різноплановості підготовки та забезпечить системний рівень мислення студента.

Особливістю підготовки фахівців-економістів є наявність не тільки внутрішньої міждисциплінарної координації, але і узгодження між фаховими та іншомовними предметами. Завдяки міжпредметній координації на різних етапах навчання значно ефективніше відбувається здійснення навчального процесу.

Оскільки спеціальну підготовку майбутніх економістів забезпечують такі компоненти, як: «Економіка підприємства», «Бухгалтерський облік», «Фінанси», «Аудит», «Маркетинг», «Менеджмент», «Банківські операції» тощо, то міжпредметна координація передбачає постійний зв'язок між навчанням іноземної мови і фахових дисциплін, які є «замовниками»

лексики, необхідної для подальшого академічного і професійного спілкування. Специфіка такої координації полягає в тому, що вивчення фахових дисциплін відбувається у процесі вивчення іноземної мови. Оскільки іноземна мова для майбутніх фахівців економічного профілю є не лише об'єктом навчання, а й засобом отримання інформації, можна вважати її системоутворювальним чинником, а, отже, виклад навчального матеріалу з економічних дисциплін важливо координувати з навчальною програмою з іноземної мови й адаптовувати з урахуванням поетапного оволодіння студентами лексикою та конструкціями наукового стилю мовлення [30, с.75].

Міжпредметна координація включає в себе узгодження роботи викладачів з різних освітніх компонент (горизонтальна координація), а також повинна враховувати та забезпечувати послідовність навчання на всіх рівнях вищої освіти (вертикальна координація).

Координація у предметно-змістовому контексті між предметами передбачає виявлення у змісті спеціальних курсів міжпредметних зв'язків. На основі відбору компонентів змісту навчально-професійної підсфери визначаємо теми, ситуації, а для кожної теми – лексико-граматичне наповнення і мовленнєві конструкції. Така координація передбачає врахування і відбір лексико-граматичного матеріалу, загального для усіх дисциплін, а також лексико-граматичні і термінологічні мінімуми з кожної дисципліни окремо. Як було зазначено вище, критерієм відбору має бути частотність лексичних одиниць у наукових і фахових текстах [29, с. 60].

Найкращим варіантом узгодження є процедура затвердження навчальної програми представником випускової кафедри та викладачем щодо тематики курсу, проведення спільних заходів для оцінки ефективності та взаємо відвідування занять.

Вважаємо, що здійснення професійно-орієнтованого відбору і форматування змісту іншомовної підготовки студентів-економістів на основі міжпредметних зв'язків потрібно розпочинати з самого початку навчання. Для імплементації вказаної координації потрібно орієнтуватися на профільні

дисципліни першого курсу, виокремити лексичний та граматичний матеріал, що є загальним для потокових спеціальних дисциплін і може бути основою навчальних текстів для студентів-економістів.

Зміст освітньої компоненти «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» має орієнтуватися на зміст фундаментальних фахових дисциплін. Прикладом таких дисциплін, наприклад, для спеціальності 071 «Облік і оподаткування» можуть слугувати «Фінансовий облік», «Економічний аналіз», «Податкова система», «Управлінський облік» тощо.

Задля реалізації міжпредметних зв'язків та міжпредметної координації пропонується планування та контроль виконання показників КРІ, стосовно обсягів викладання фахових дисциплін іноземною мовою.

Зміст лексичного матеріалу має включати: *структурну лексику* (прості слова (price, utility, profit), що є базою для утворення нових слів), (похідні слова (priceless, taxation, profitability)), (складні слова (market-maker, checklist, shareholder), які містять дві та більше основ); *загальну лексику* (такі як – loan, stock, market, price, corporation, business, advertising); *галузеву лексику* (accounting, auditing, taxation, bookkeeping, analysis, insurance); *субгалузеву лексику* (balance sheet, P&L, CF forecast, dividend, joint venture, euro market, stock exchange). В залежності від подальшого професійного розвитку студенти можуть використовувати більше загальної, або навпаки, спеціальної галузевої лексики.

До дидактичних засобів практичної реалізації принципу міжпредметних зв'язків у процесі фахової підготовки студентів-економістів належить: вивчення особливостей різних стилів мовлення на прикладі відповідної літератури за фахом іноземною мовою, що передбачає включення таких методів навчання, як читання, анотування основного змісту тексту, переклад, дискусії, діалоги на фахову тематику; підготовка індивідуальних та групових проектів або досліджень іноземною мовою на спеціальну тематику; підготовка презентацій за фаховим спрямуванням; укладання доповідей іноземною мовою для участі в конференціях.

2.2. Методичні принципи навчання професійної англійської мови

Система навчання іноземної мови – сукупність основних компонентів навчального процесу, які визначають відбір іншомовного матеріалу для занять, форми його подання, методи і способи навчання, а також способи його організації.

Особливості системи навчання англійської мови:

1. Функціональність, тобто здатність функціонування системи у процесі навчання в залежності від поставленої мети;
2. Складність – система охоплює багато підсистем, які у процесі навчання вступають у певні взаємозв'язки одна з одною та із середовищем як цілісні утворення, що знаходяться у певній ієрархічній залежності;
3. Відкритість – система піддається впливу з боку середовища і готова включати до своєї структури нові підсистема, поява яких зумовлена досягненнями самої методики і суміжних з нею наук.

Кожна система має свою структуру. Кожний елемент, який входить до цієї структури розглядається як підструктура.

Компоненти системи навчання іноземної мови:

- підходи до навчання (вихідні концептуальні положення)
- цілі навчання («з якою метою навчати?»)
- зміст навчання («чого навчати?»)
- принципи навчання («як організувати навчальний процес?»)
- методи навчання («як навчати?» - шлях до поставленої мети)
- засоби навчання («за допомогою чого навчати?»).

До методичних принципів відносяться:

- принцип комунікативності;
- принцип комунікативно спрямованого формування мовленнєвих навичок;
- принцип інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності та аспектів мови;

- принцип домінуючої ролі вправ;
- принцип взаємопов'язаного навчання мови і культури;
- принцип урахування рідної мови і культури;
- принцип автентичності навчальних матеріалів;
- принцип розвитку автономності учнів;
- принцип професійної спрямованості іншомовного спілкування (для профільної школи).

Принцип комунікативності є провідним методичним принципом, і передбачає побудову процесу навчання як моделі реальної комунікації (Ю. І. Пассов). Модель має зберігати усі найсуттєвіші риси об'єкта, що моделюється. Для процесу спілкування – це вмотивований характер мовленнєвих дій як викладача так і студентів. Комунікативні ситуації, що використовуються у навчанні іноземної мови, мають моделювати типові ситуації реального життя у відповідній сфері спілкування.

Принцип комунікативності зумовлює також добір мовного та мовленнєвого матеріалу, характер вправ, методів і прийомів навчання.

Принцип комунікативно спрямованого формування мовленнєвих навичок тісно пов'язаний з попереднім. Згідно цього принципу формування мовленнєвих навичок (лексичних, граматичних, фонетичних) має підпорядковуватись вимогам і завданням мовленнєвого спілкування і реалізуватися у тісному зв'язку з розвитком мовленнєвих умінь.

Принцип домінуючої ролі вправ. Сутність принципу полягає в тому, що переважна частина заняття (за даними М. Уеста вона має становити 85%) присвячується виконанню вправ студентами. Відповідно до комунікативного методу, пріоритет у навчанні надається комунікативно спрямованим завданням і вправам, які забезпечують оволодіння мовою як засобом спілкування. Проте це не означає, що ігноруються мовні вправи, які сприяють засвоєнню нормативного мовлення у фонетичному, лексичному та граматичному аспектах. Відповідно до чинних умов навчання такі вправи мають бути комунікативно спрямованими, відігравати допоміжну роль,

використовуватись у контексті з комунікативними завданнями і бути їх підпорядкованими.

Принцип інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності та аспектів мови дозволяє забезпечити ефективне навчання іншомовного спілкування. Як відомо в реальному житті спілкування людей відбувається в різних видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, говорінні, читанні, письмі). Всі ці види мовленнєвої діяльності тісно пов'язані між собою і доповнюють один одного. Навчання говорінню неможливе без аудіювання, а навчання читанню – без опори на письмо. Отже, інтегроване навчання видів мовленнєвої діяльності та аспектів мови забезпечує розвиток комунікативних навичок і вмінь в комплексі. Згідно цього принципу подавати та й активізувати одиниці мови потрібно у реченнях, які є комунікативною одиницею спілкування.

Принцип взаємопов'язаного навчання мови і культур. Згідно цього принципу робота з мовним матеріалом від презентації до моделювання актів комунікації повинна супроводжуватися зіставленням з культурними цінностями країни, мова якої вивчається та рідної країни.

Принцип автентичності навчальних матеріалів передбачає відбір і використання у навчальному процесі автентичних навчальних матеріалів (тексти, аудіо- відеоматеріали тощо).

Принцип розвитку автономності студентів пов'язаний з необхідністю формування в них готовності і здатності до самостійної роботи над мовою. Автономність студента у вивченні мови – це його бажання і здатність взяти на себе керування своєю навчальною діяльністю і відповідальність за виконання своїх рішень. Завдання викладача полягає в тому, щоб допомогти кожному студенту усвідомити свій індивідуальний стиль вивчення мови.

Принцип професійної спрямованості іншомовного спілкування передбачає врахування майбутньої професії при навчанні іноземної мови.

Вивчення іноземної мови – це один з важливих компонентів становлення професіоналу високого рівня. Ці знання та навички є

необхідними, оскільки дають можливості у спілкуванні, навчанні та в сфері професійного розвитку. Опанування іноземної мови – це творчий процес, який розвиває світогляд, дозволяє покращити логічне мислення, вміння виражати свої думки ясно та чітко. Глобалізаційні процеси вплинули на роль іноземної мови в системі освіти, вона перетворилася на засіб досягнення професійної реалізації особистості.

Методика викладання – це сукупність методів, прийомів, технологій і засобів вивчення мови (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Елементи методики викладання та системи навчання

Назва елемента	Зміст елемента
Метод викладання	Засіб взаємодії між викладачем та студентами, в результаті якого відбувається передавання і засвоєння знань, умінь і навичок, передбачених змістом програми
Прийом	Методична дія, спрямована на вирішення конкретних завдань на певному етапі заняття. Метод реалізується у системі принципів
Підхід	Це домінуюча ідея, яка грає головну роль і на якій заснований кожний метод
Принцип	Це головна ідея методу викладання. Також це основні положення, які визначають характер процесу викладання і формуються на базі обраного напрямку.
Мета навчання	Це запланований результат, тобто, те, чого маємо досягти в процесі навчання. Спочатку необхідно визначити мету навчання мови (тобто, реальну потребу майбутніх фахівців з обліку і оподаткування, наприклад), а потім розробити методику.
Засоби навчання	Забезпечення навчального процесу, за допомогою яких досягається визначена мета (методичні матеріали включно із завданнями, технічні засоби чи програмне забезпечення)
Система навчання	Повний набір складових, які відповідають певній методичній концепції, вона визначає мету, зміст, принципи, методи, прийоми, засоби та форми організації навчання і в свою чергу є обумовленою ними

Існує досить велика кількість різноманітних методів викладання, як традиційних, класичних, так і нетрадиційних, деякі з них можна навести окремо (рис. 3.1).

Граматично-перекладний (Grammar-Translation) метод є одним з традиційних, класичних методів викладання іноземної мови і передбачає оволодіння граматиною та певним словниковим запасом. Процес навчання сприймається як рух від одної граматичної структури до іншої. Мова вивчається як система, що складається з чотирьох основних компонентів: усне мовлення (говоріння), сприйняття на слух (аудіювання), читання та письмо. Найбільша увага тут приділяється аналізу текстів, написанню есе, переказу тощо. Крім того, в процесу студентами має бути засвоєна структура та логіка іноземної мови, що охоплює також і вивчення граматики та практику перекладу. Перевагою даного методу є можливість засвоєння граматики на високому рівні та напрацювання достатньо великого словникового запасу.

Методи викладання			
Граматично-перекладний (Grammar-Translation)	Природний (Natural Method)	Прямий метод (Direct Method)	Аудіолінгвальний метод (Audiolingual Method)
Структурний метод (The Structural Approach)	Аудіо-візуальний (Audio-visual Method)	Метод занурення (Suggestopedia)	Комунікативний метод (Communicative Method)
Свідомо-порівняльний (Conscious-Comparative Method)	Проблемно-пошуковий метод	Метод проєктів	Лексико-перекладний або аналітичний метод

Природний метод (Natural Method) заснований на припущенні про необхідність схожих умов вивчення іноземної мови із рідною мовою. Основна мета тут – отримати та розвинути навички усного спілкування іноземною мовою, що стане основою для більш легкого засвоєння інших навичок. Основний метод тут – багаторазове повторення нового матеріалу.

Прямий метод (Direct Method) використовується для швидкої комунікації іноземною мовою, також передбачає багаторазове повторення і відпрацювання різноманітних структур. Викладач не роз'яснює правило на початку, а навпаки намагається наштовхнути на нього після опрацювання матеріалу іноземною мовою.

Аудіолінгвальний метод (Audiolingual Method) базується на принципі, що вивчати нове можна за допомогою постійного повторення. Метод також передбачає усну подачу матеріалу та багаторазове повторення різних лексичних та граматичних структур під керівництвом викладача.

Структурний метод (The Structural Approach) ґрунтується на припущенні про те, що мова складається з комплексних граматичних правил і вивчати їх потрібно в певному порядку. В основі цього методу лежить вивчення структури.

Аудіо-візуальний (Audio-visual Method) передбачає включення кольорових схем чи таблиць для подання нового матеріалу для кращого протиставлення попередньо вивченому і виділенню нової інформації.

Метод занурення (Suggestopedia) передбачає тимчасове занурення всіх учасників в певну ситуацію або в різні пов'язані особистості. Метод має допомогти учасникам розслабитися і максимально наблизитися до оригіналу.

Комунікативний метод (Communicative Method) є одним з найбільш популярних у світі і вважається одним з найбільш ефективних. Метод об'єднує прийоми, які спрямовані на ефективне спілкування в мовленнєвому середовищі. Одним з основних прийомів тут є імітація ситуацій з реального життя, які стимулюють студентів до активного мовлення. Тут є важливою актуальність теми, та пов'язаність із повсякденним життям студентів. Більшу

частину занять за таким методом займає розмовне спілкування, хоча інші складові теж присутні.

Свідомо-порівняльний (Conscious-comparative Method) метод має за мету напрацювати уміння студентів читати та розуміти усне мовлення на слух, а також вміння говорити та писати іноземною мовою. Метод засновано на принципах: усвідомлення мовленнєвих явищ під час їх засвоєння, порівняння елементів та структур рідної та іноземної мови, розвиток мовленнєвої діяльності, розширення активного та пасивного мовленнєвого матеріалу.

Проблемно-пошуковий метод передбачає використання таких методів та прийомів, як створення проблемних ситуацій, організація спільного або групового обговорення вирішення проблеми, виконання завдань, які максимально наближені до реальної комунікації. Наприклад, часто використовують «ініціативні» завдання, які спрямовані на формування навичок розпочати бесіду, зацікавити співрозмовника, привернути його увагу.

Лексико-перекладний або аналітичний метод основною метою ставить вивчення лексики. Словниковий запас тут утворюється шляхом вивчення іноземних текстів, а граматику вивчається, як пояснення до тексту. Цей метод найкраще підходить для розвитку навичок читання та перекладу.

Метод проєктів має за мету надати можливість студентам самостійно отримувати знання у процесі вирішення практичних завдань, які потребують інтеграції знань з різних сфер. Роль викладача тут обмежується експертною позицією, координацією та додатковим джерелом інформації.

Для перших занять можуть бути використані також навчальні ігри в індивідуальній, парній або груповій формах. Ігри можна використовувати з усіма категоріями студентів на різних етапах заняття. Продумана та добре проведена гра полегшує вивчення і закріплення мовленнєвого матеріалу (фонетики, лексики, граматики) та сприяє формуванню відповідних умінь та навичок. Основними видами навчальних ігор є фонетичні (можуть стати в нагоді, наприклад, скоромовки), лексичні та граматичні. Лексичні ігри можна

використовувати для знайомства з новим матеріалом (можуть стати в нагоді вправи на підбір синонімів або антонімів). Граматичні ігри використовують для відпрацювання нових правил або закріплення раніше вивченого матеріалу.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.1. Компетентнісний підхід до навчання професійної англійської мови

Компетентнісний підхід, який не можна назвати новим для англomовного світу, адже його впровадження відбувалося вже наприкінці 70-х років, починаючи з США. Вітчизняна методика навчання, зокрема навчання іноземним мовам, активно впроваджує принципи компетентнісного підходу як у середній, так і у вищій школі, з метою більш свідомого оволодіння іноземною мовою, яке б відповідало вимогам сучасного світу, неймовірному темпу розвитку технологій, форм спілкування між людьми та потребам швидкої адаптації до змін. Сучасний світ вимагає від людини не лише накопичення знань, а здатності застосувати ці знання у різних ситуаціях [60, с.10].

Вже давно змістився акцент – з накопичення знань на вміння користуватися цими знаннями, опрацьовувати інформацію, творче виводити у комунікацію як новий продукт. З огляду на це, компетентнісний підхід якнайкраще підходить для оволодіння інформацією у сучасному світі. Він зосереджений на тому, яким буде продукт набутих знань.

Компетентнісний підхід визначає методи навчання, які заохочують студентів шукати необхідну інформацію відповідно поставленого завдання, аналізувати, розрізняти та систематизувати здобуті знання, передавати необхідну для конкретної ситуації інформацію. Даний підхід є платформою для оволодіння та розвитку навичками взаємодії з іншими людьми, вміння працювати у групі, вміння розподіляти здобуту інформацію, вміння оцінити власну діяльність у обставинах, що вимагають моделювати поведінку [29, с.3].

Науковці та педагоги зазначають, що знанневоорієнтована система освіти виявилася неефективною у сучасних умовах. На думку Д. Іванова, усе

це відбувається тому, що знаннево-орієнтована освіта замкнулася сама на собі, яка створила велику кількість форм, що не існують ніде, крім самої сфери освіти [42, с. 4]. Тобто результати системи освіти значущі тільки у самій системі, але поза її межами вони не мають ніякого значення для суспільства і держави в цілому.

Слід зазначити, що компетентнісний підхід аж ніяк не протистоїть знаннево-орієнтованій освіті. Науковці зробили спробу визначити зміст поняття «знання» через протиставлення йому поняття «інформації», що є компонентом поняття «знання». Так, знання завжди належать кому-небудь, його неможливо купити або вкрати, натомість інформацію можливо отримати, купити і, нарешті, вона не має певного власника. У той час коли знання стають всезагальним досягненням, вони збагачують досвідчених і націю в цілому, а інформація, у цьому випадку, втрачає свою цінність. Увійти у світ знань, також як і у світ мистецтва набагато важче, ніж у світ інформації.

Компетентність – це результат особистісної підготовки студента, що дозволяє найбільш ефективно і адекватно здійснювати освітню діяльність і забезпечує його розвиток. Це здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Компетентність ґрунтується на знаннях, навичках та вміннях, але ними не вичерпується, обов'язково охоплюючи особистісне ставлення до них людини, а також її досвід, який дає змогу ці знання «вплести» в те, що вона вже знала, та її спроможність збагнути життєву ситуацію, у якій вона зможе їх застосувати. Таким чином, кожна компетентність побудована на поєднанні знань, навичок і вмінь, а також ставлень, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, тобто усього того, що можна мобілізувати для активної дії [54, с. 11].

Думки науковців збігаються в тому, що компетентнісний підхід ставить на перше місце не інформованість студента, а вміння вирішувати проблеми, що виникають у життєвих ситуаціях. Специфіка компетентнісної освіти полягає не у засвоєнні вже «готових знань», а спостереження за умовами

появлення цих знань» [15, с.31]. Тому, у ході навчальної діяльності студент має сам формулювати поняття, що необхідні для вирішення певних завдань, таким чином, самостійна дослідницька діяльність студента стає предметом засвоєння.

При навчанні на основі компетентнісного підходу студенти засвоюють нові види досвіду, тобто знаходять та визначають проблему, отримують навички дослідницької діяльності, проектування, співпраці, оцінюють якість свого результату [60].

Перехід до компетентнісного підходу має наслідком перехід від процесу до результату освіти в діяльнісному вимірі, у зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, навичок і вмінь на формування й розвиток в учнів здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у конкретних ситуаціях, на організацію освітнього процесу на основі урахування затребуваності навчальних досягнень випускника школи в суспільстві, забезпечення його спроможності відповідати реальним запитам швидко змінюваного ринку й мати сформований потенціал для швидкої безболісної адаптації як у майбутній професії, так і в соціальній структурі.

Перспективність компетентнісного підходу полягає в тому, що він передбачає високу готовність випускника до успішної діяльності в різних сферах, у тому числі і в володінні іноземними мовами [44, с.12].

Компетентнісний підхід в сфері навчання іноземних мов – це намагання привести у відповідність, завдяки наявності іншомовної компетенції, з одного боку, потреби особистості інтегруватися в суспільство, а з іншого, потреби суспільства використовувати потенціал кожної особистості для забезпечення свого економічного, культурного і політичного розвитку.

Компетентнісний підхід до вивчення іноземних мов слід розглядати як спосіб організації навчально-пізнавальної діяльності студента, який забезпечує засвоєння змісту навчання і одночасно досягнення цілей навчання при вирішенні окремих проблемних завдань. Оскільки основною метою

навчання іноземних мов повинно бути формування комунікативної компетенції.

Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти визначають компетенції як суму знань, умінь та характерних рис, що дозволяє особистості виконувати певні дії. З точки зору вивчення іноземної мови розрізняють:

– загальні компетенції – тобто такі, що не є специфічними для мовлення, але такі, що необхідні для будь-якого виду діяльності, у тому числі й мовленнєвої;

– комунікативні мовні компетенції – це такі, які забезпечують суб'єктові можливість діяти, виконувати професійно спрямовану діяльність, застосовуючи спеціальні лінгвістичні засоби [35].

Практичне володіння іноземною мовою передбачає демонстрування високого рівня сформованості функціональної, мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенцій. Функціональна компетенція включає володіння іноземною мовою для академічних цілей, а саме: вміння читати наукові тексти (першоджерела), анотувати та реферувати їх; слухати та конспектувати лекції; готувати та проводити презентації та семінари. Лінгвістична компетенція передбачає володіння орфографічними, орфоепічними, лексичними, фонетичними, граматичними та стилістичними нормами сучасної іноземної мови, тобто передбачає оволодіння мовним матеріалом з метою його використання в усному і писемному мовленні. Мовленнєва компетенція охоплює рецептивні та продуктивні вміння, а саме: володіння способами формування і формулювання думок за допомогою мови, яка забезпечує можливість організувати і здійснити мовленнєву дію (реалізувати комунікативний намір), а також здатність користуватися такими способами для розуміння думок інших людей і висловлювання власних суджень [48, с.4-5].

Іншомовна мовленнєва компетенція поєднує в собі низку компетенцій: в аудіюванні, в говорінні, у читанні, у письмі та перекладі. Соціокультурна

компетенція спрямована на розвиток розуміння й тлумачення різних аспектів культури і мовної поведінки, а також здатність користуватися знаннями про країну, мова якої вивчається, у процесі спілкування з урахуванням звичаїв, правил поведінки, норм етикету, соціальних умов і стереотипів поведінки носіїв мови.

Педагогічні підходи, які здебільшого використовуються при викладанні дисципліни «Іноземна мова» не сприяють розвитку іншомовної комунікативної компетентності на різних рівнях, не орієнтовані на формування мобільного спеціаліста, не спрямовані на мотивацію професійної самоосвіти особистості студента; не допомагають адаптації студентів до перманентно-змінних соціально-економічних умов ринку праці [19, с.55]. Отже, виникає необхідність перегляду принципів навчання з дисципліни.

Так, головними засадами вивчення іноземних мов у ЗВО повинні стати комунікативна спрямованість, наступність та особиста креативність студента. Отже, студенти повинні вміти продемонструвати:

- здатність ефективно використовувати іноземну мову як при спілкуванні в реальних життєвих ситуаціях, так і задля набуття й розвитку знань;
- володіння мовленнєвими вміннями (аудіюванням, говорінням, читанням, письмом) на загальному базовому рівні;
- знання основних синтаксичних, семантичних, граматичних та фонетичних закономірностей іноземної мови;
- здатність орієнтуватися у соціокультурних аспектах країни, мова якої вивчається, використовувати вміння, набуті під час навчання, відповідно до комунікативної ситуації;
- здатність використовувати навчальний досвід для подальшої самостійної роботи з метою самоудосконалення;
- здатність використовувати автентичний іншомовний матеріал з метою самоосвіти і в особистих цілях.

Введення компетентнісного підходу вирішувало типову проблему у засвоєнні іноземної мови, коли студенти володіють теоретичними знаннями, проте зазнають значних труднощів в діяльності, що вимагає використання їхніх знань для вирішення конкретного завдання чи проблемної ситуації.

Формування комунікативної компетенції відбувається поетапно за допомогою ігрових технологій, дискусій, технологій case study. Оволодіння комунікативною компетентністю означає оволодіння різними соціальними ролями. Основний засіб для цього – рольова гра.

Частіше за все, важко визначити свою компетентність або некомпетентність у чомусь аж до моменту залучення до діяльності, яка вимагатиме застосування певних знань та вмінь. Тому саме рольові ігри – це загальний метод навчання іноземної мови, що ґрунтується на компетентнісному підході.

В умовах навчання іноземній мові у студентів розвиваються певні компетенції через знання, які вони отримують, які будуть отримувати у своїй професійній діяльності, оволодіваючи різними засобами рішення проблемно-пізнавальних задач, шляхом ефективного прийняття рішень та досягнення поставлених цілей. Таким чином, компетентістний підхід у навчанні іноземній мові розвивається як альтернатива традиційному навчанню, яке зосереджене на оволодінні знаннями, вміннями, навичками, що обмежують їх практичне застосування у майбутній професійній діяльності студентів та недостатньо враховують сутність компетентності сучасної людини в умовах конкуренції вільного ринку [21, с. 22].

Компетентність – це результат особистісної підготовки студента, що дозволяє найбільш ефективно і адекватно здійснювати освітню діяльність і забезпечує його розвиток. Це здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти, виконувати поставлені завдання.

Компетентність ґрунтується на знаннях, навичках та вміннях, але ними не вичерпується, обов'язково охоплюючи особистісне ставлення до них людини, а також її досвід, який дає змогу ці знання «вмонтувати» в те, що

вона вже знала, та її спроможність збагнути життєву ситуацію, у якій вона зможе їх застосувати. Таким чином, кожна компетентність побудована на поєднанні знань, навичок і вмінь, а також ставлень, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, тобто усього того, що можна мобілізувати для активної дії [45].

Суперечки з того, що навчання слід будувати на принципі засвоєння мовленнєвих компетенцій, а не на відведенні первинного інтервалу часу на певні теми відступають з огляду на те, як заощаджується час у навчанні при компетентністному підході. Саме через здатність заощаджувати час на навчанні, не поступаючись ефективністю та продуктивністю, цей підхід набуває глобальної популярності. Адже світова спільнота стає все більш скупченою завдяки новим технологіям, які урізноманітнюють наше спілкування. Не можна не брати до уваги той факт, наскільки поширеною стала міграція населення. Потреба у швидкому оволодінні іноземною мовою була завжди, а на сьогоднішній день вона актуалізує себе з новою силою. Саме тому компетентнісний підхід у навчанні іноземним мовам набув такого значення.

3.2. Комплекс вправ для формування професійної лексичної компетенції майбутніх економістів

Комплекс вправ для засвоєння лексики з теми «Accounting»

Task 1. Multiple choice

Which basic accounting words are defined below?

1. All the money received from business activities during a given period:

a. assets	b. income	c. transactions
-----------	-----------	-----------------
2. All the money that a business spends on goods or services during a given period:

a. debts	b. expenditure	c. liabilities
----------	----------------	----------------
3. A financial operating plan showing expected income and expenditure:

a. account	b. budget	c. financial statement
------------	-----------	------------------------
4. Anything owned by a business – cash, buildings, machines, equipment, etc.:

a. asset	b. income	c. revenue
----------	-----------	------------

5. All the money that a company will have to pay to someone else in the future, including debts, taxes and interest payments:
 - a. debts
 - b. expenditure
 - c. liabilities
6. An entry an account, recording a payment made:
 - a. credit
 - b. debt
 - c. debit
7. An entry an account, recording a payment received:
 - a. credit
 - b. debit
 - c. income
8. Adjective describing something without a material existence, which you can't touch:
 - a. current
 - b. intangible
 - c. tangible
9. Adjective describing a liability which has been incurred but not yet invoiced to the company:
 - a. accrued
 - b. deferred
 - c. receivable
10. Delayed or postponed until a later time:
 - a. deferred
 - b. payable
 - c. retained

Task 2. How well do you know the different types of accounting and the different branches of the accounting (or accountancy) profession? Match the terms with the definitions in the table below:

Accounting	Calculating all the expenses involved in producing something, including materials, labour, and the other expenses
Auditing	Calculating how much an individual or a company will have to pay to the local and national government (and trying to reduce this to a minimum)
Bookkeeping	Inspecting and reporting on accounts and financial records
Cost accounting	Preparing financial statements showing income and expenditure, assets and liabilities
'creative accounting'	Providing information that will allow a business to make decisions, plan future operations and develop business strategies
Managerial or management accounting	Using all available accounting procedures and tricks to disguise the true financial position of a company
Tax accounting	Writing down the details of transactions (debits and credits)

Task 3. Match up the names of the financial statements with the definitions below:

Balance sheet (or Statement of financial position)	A statement giving of money coming into and leaving business, divided into day-to-day operations, investing and financing
Cash flow statement	A statement showing the difference between the revenues and expenses of a period
Income statement (or	A statement showing the value of a business assets,

Statement of income, Profit and loss statement, or Profit and loss account	its liabilities, and capital or shareholders` equity (money the business has that belongs to its owners)
--	--

Task 4. Make common word combinations with the verbs and nouns below:

Calculate	Assets
Keep	Expenditure
Pay	Income
Receive	Liabilities
Record	Records
Value	Taxes
	Transactions

Task 5. Google Inc. Balance sheet

Look at the balance sheet below (Дод.А) and answer these questions:

- Which lines on the balance sheet do the definitions below it refer to? (Two have been done as examples)
- Which two figures have to be the same (to balance), by definition?
- How much money had the company already paid in advance for goods and services, on the date of the 2021 balance sheet?
- At the 2021 balance sheet date, which is greater, the amount of capital the shareholders have paid into the company, or the amount of profit that has not been spent?
- At the 2021 balance sheet date, which total is higher – the money Google currently owes, or the money that it is owed?
 - all the money belonging to the company`s owners
 - assets whose value can only be turned into cash with difficulty (e.g. reputation, patents, trade marks, etc.)
 - capital that shareholders have contributed to the company above the nominal or par value of the stock
 - expenses such as wages, taxes and interest that have not yet been paid at the date of the balance sheet
 - money owned by customers for goods or services purchased on credit
 - money owned to suppliers for purchases made on credit
 - money paid in advance for goods and services
 - profits that have been distributed to shareholders
 - tangible assets such as offices, machines, etc.
 - the difference between the purchase price of acquired companies and their net tangible assets
 - the total amount of money owed that the company will have to pay out

Discussion

- How would you put a value on your university? What are its major assets – buildings and equipment, or people and their skills, knowledge and reputations?

2. In most countries, companies record the historical cost of their assets – their original purchase price, and not their (estimated) current selling price or replacement cost. Why?

3. Should companies record raw materials, work-in-progress, and their inventory of products ready for sale at their cost price, or their current market price (the price at which they could be sold)?

4. Give some examples of companies whose value largely derives from intangible assets such as their well-known brands, or their good reputation.

Task 6. Google Inc. Income statement

Look the income statement below (Дод.Б). Which lines refer to the following?

- 1 – money received from investors
- 2 – money spent in order to produce income in the future
- 3 – the expenses specific to providing the company`s services
- 4 – additional expenses involved in running the company

Cash flow statement

Cash flow statement contain three categories: Cash from Operating Activities (Ops.), Cash from Investing Activities (Inv.) and Cash from Financing Activities (Fin.).

Which categories do the following items belong to (as positive or negative amounts)?

	Ops.	Inv.	Fin.
Amortization (loss of value of intangible assets)			
Changes in the size of the inventory			
Depreciation (loss of value of tangible assets)			
Dividends paid			
Income taxes paid			
Payments to suppliers for goods and services			
Payments to employees			
Proceeds from issuing shares or debts			
Purchases or sales of property, plant and equipment			
Receipts from the sale of goods or services			
Repurchase of company shares or repayment of debts			

Vocabulary note

Google`s financial statements use American terms, which sometimes differ from British ones.

American English

Accounts Payable

Receivables or Accounts Receivable

Additional Paid-in Capital

British English

Creditors

Debtors

Share Premium

Annual Stockholders Meeting
Common Stock
Net Income

Annual General Meeting
Ordinary Shares
Profit

Task 7. Role play: Presenting a company's results

The Chief Financial Officer of Google Inc. is going to present the company's results at the Annual Stockholders Meeting. The Chief will refer to the Balance Sheet and Income Statement, and explain which figures have increased and which have decreased. In groups, prepare the presentation.

Task 8. Choose and insert right word to the text below

flexible	tax rules	bookkeeper/accountant	public stock markets
limited companies	protection	individual lawsuits	risk of being sued
individual	staff	claims	legal structure
equally liable	profits	partnerships	board of directors

Finding the Right Business Type

Business type and tax preparation and reporting go hand in hand. If you work as a _____ for a small business, you need to know the business's legal structure before you can proceed with reporting and paying tax on the business income. Not all businesses have the same _____, so they don't all pay tax on the profits they make in the same way. But before you get into the subject of tax procedures, you need to understand the various business structures that you may encounter. This section outlines each type of business. You can find out how these structures pay taxes in the separate sections that follow.

Sole trader

The simplest legal structure for a business is the sole trader, a business owned by one _____. Most new businesses with only one owner start out as sole traders, and some never change this status. Others, however, grow by adding partners and become _____. Some businesses add lots of _____ and want to protect themselves from lawsuits, so they become Limited Liability Partnerships (LLPs). Those seeking the greatest protection from _____, whether they have employees or are simply single-owner companies without employees, become _____.

Partnership

HM Revenue & Customs considers any unincorporated business owned by more than one person to be a partnership. The partnership is the most _____ type of business structure involving more than one owner. Each partner in the business is _____ for the activities of the business. This structure is slightly more complicated than a sole trader, and partners need to work out certain key issues before the business opens its doors.

These issues include:

How are the partners going to divide the _____?

How does each partner sell his share of the business, if he so chooses?

What happens to each partner's share if a partner becomes sick or dies?

How is the partnership going to be dissolved if one of the partners wants out?

Limited Liability Partnerships (LLPs)

The *Limited Liability Partnership*, or LLP, is a structure that provides the owners of partnerships with some _____ from being held personally liable for their business activities. This business structure is somewhere between a partnership and a limited company: the business ownership and _____ are similar to those of a partnership, but like a limited company, if the business is sued, the owners aren't held personally liable. Rather like forming a limited company, an LLP is formed by filing the appropriate forms with Companies House. On receipt of these forms, the Registrar of Companies issues a Certificate of Incorporation.

Limited companies

If your business faces a great _____, the safest business structure for you is the *limited company*. Courts in the UK have clearly determined that a limited company is a separate legal entity and that its owners' personal assets are protected from _____ against the company. Essentially, an owner or shareholder in a company can't be sued or face collections because of actions taken by the company. This veil of protection is the reason that many small-business owners choose to incorporate even though it involves a lot of expense (to pay for both lawyers and accountants) and paperwork.

In a limited company, each share represents a _____, and profits must be split based on share ownership. You don't have to sell shares on the _____ in order to be a limited company, though. In fact, most limited companies are private entities that sell their shares privately among friends and investors. If you're a small-business owner who wants to incorporate, first you must form a _____. Boards can be made up of owners of the company as well as non-owners. You can even have your spouse and children on the board – bet those board meetings are interesting.

Task 9. Classification of economic resources (assets) (multiple choice)

1. Subject of accounting is:
 - a. economic processes circulation;
 - b. representation of condition and usage of economic assets in process of its circulation;
 - c. verification of economic assets usage;
 - d. verification of capital and liabilities usage.
2. Current assets are:
 - a. cash and intangible assets;
 - b. stocks and cash;
 - c. capital and liabilities;
 - d. fixed assets and bills receivable.
3. Sources of assets creation are:
 - a. capital;
 - b. capital and liabilities;
 - c. capital, liabilities and cash;

- d. capital, short term liabilities, pre-paid expenses.
4. Current assets include:
- a. intangible assets;
 - b. capital investments;
 - c. work-in-process;
 - d. construction-in-process.
5. Find incorrect affirmation:
- a. bank loans are the part of capital;
 - b. additional capital is the part of equity capital;
 - c. capital reserves are the part of capital;
 - d. target financing is the part of involved capital.
6. Choose the source of assets financing:
- a. issued bills of credit;
 - b. received bills of credit;
 - c. unpaid capital;
 - d. current investments.
7. Buildings, equipment, cash, current account, finished product, materials are the part of:
- a. financial investments;
 - b. assets;
 - c. current assets;
 - d. fixed assets.
8. Choose item that apply to assets:
- a. workers of the enterprise;
 - b. expenses on work-in-process;
 - c. bonds of our firm that placed on stock exchange;
 - d. prepayments received from consumers.
9. Means of production include such item:
- a. cash;
 - b. finished product;
 - c. work-in-process;
 - d. shares that purchased from issuer.
10. Involved capital (or debt capital) doesn't include such item as:
- a. bank loans;
 - b. prepayments received from consumers;
 - c. liabilities to settle wages accounts;
 - d. advance payments that transferred to contractor.

Task 10. Complete formulating the definitions of the following terms

- a) Debenture capital is the capital
- b) Stock capital is
- c) Preference shares allow, but they don't give the holder the right to
- d) Ordinary shareholders have rights as well as rights to when the company's profit are higher
- e) Financial capital includes and

Task 11. Join sentences in the text using the linking words.

On the other hand	but	However	On the contrary
First	Next	which	while

When we speak about capital, we usually mean financial capital, _____ there may be other kinds of capital. Financial capital includes liquid assets of a company. _____, it doesn't include buildings, machinery, and other physical assets. Liquid assets may be of two kinds. _____, it includes stock capital, _____ is collected from company's stocks. _____, it is the debenture capital from loans. Stock capital is obtained from different types of shares: preference, ordinary and deferred. Those who have preference shares will always get a fixed dividend. _____, with ordinary shares your dividends will vary with the profits of the company. _____, with ordinary shares you have the right to vote on decisions at the annual stockholders' meeting, _____ a holder of preference stock cannot vote.

Task 12. Below you see the figures of Mr. Jones' monthly income and expenditures. **Based on these figures, write and present a 100-word essay describing his monthly budget.**

Income: \$3000 per month

Sources of income:

Salary from full-time job: \$2000 per month

Salary from part-time job: \$800 per month

Dividends from stocks: \$200 per month

Monthly expenditures:

Rent: \$1200

Food and clothes: \$600

Bills (electricity, telephone etc.): \$300

Insurance, installment payments, etc.: \$350

Leisure and entertainment (theater attendance, books, restaurant dinner, visiting bars, etc.): \$200

Monthly savings for summer holidays: \$200

Monthly savings for future use (buying a new car): \$200

Task 13. Complete the following sentences with words from the box

liabilities	borrowed	long-term investments	short-term assets
liable	inventory	debt	value of property
equity			assets

- a) Capital budgeting is planning and managing _____ - _____ _____
- b) Capital structure is a mixture of _____ and _____
- c) Working capital includes _____ - _____ _____
- d) Debt is what the firm has _____
- e) Equity is the _____ _____ _____ without all the charges to which the property is _____
- f) Working capital consists of _____ and short-term _____

Task 14. Match managers (A) with definitions of their responsibilities (B)

A	B
---	---

a) treasurer	1) regulates the flow of cash
b) controller	2) supervises the issues of tax payments
c) cash manager	3) manages credit issues
d) cost accounting manager	4) is responsible for financial planning and planning capital expenditure
e) credit manager	5) processes all financial information concerning the firm
f) financial accounting manager	6) supervises cost accounting
g) data processing manager	7) supervises financial accounting
h) tax manager	8) is in charge of controlling expenditure

Task 15. Choose the right answer (multiple choice)

1. Balance in Accounting is:
 - a. report about state of assets, liabilities and equity of the enterprise on certain date;
 - b. sheet that represents assets, liabilities and equity over the certain period of time;
 - c. report about changes and state of assets, liabilities and equity of the enterprise;
 - d. form of accounting report.
2. Assets of Balance consist of:
 - a. Property and profit of the enterprise;
 - b. Fixed (non-current) assets and current assets;
 - c. cash and profit;
 - d. Property of the enterprise.
3. Right-hand part of balance table consists of:
 - a. capital, liabilities and funds;
 - b. capital and liabilities;
 - c. funds and liabilities;
 - d. capital, liabilities and cash.
4. Choose right equation of balance (balance formula):

a. $C = A - L$	c. $A = C - L$
b. $L = A + C$	d. $C = A + L$
5. Operations in left part of balance lead to changes:
 - a. in the structure of assets of enterprise;
 - b. in the structure of capital of enterprise;
 - c. in the structure of funds and fixed assets;
 - d. in the structure of property and its sources.
6. Balance report is created for grouping property of enterprise and its sources:
 - a. over a certain period of time;
 - b. on a certain date;
 - c. on the end of reporting period;
 - d. on the beginning of reporting period.
7. Equity capital is:

- a. the result of deduction between assets and liabilities;
 - b. sum of involved cash;
 - c. sum of registered (share) capital and retained earnings;
 - d. amount of contribution from enterprise`s founders.
8. Bills payable (or account payable) are:
- a. debts of founders and advance holders to enterprise;
 - b. debts of individuals and firms to enterprise;
 - c. debts of the enterprise to government;
 - d. debts of the enterprise to individuals and firms.
9. Total result of balance we can call:
- a. balance value;
 - b. balance formula;
 - c. balance sum;
 - d. balance item.
10. Right of property on funds of the enterprise represented:
- a. in the balance assets;
 - b. in the balance equity and liabilities;
 - c. only as liabilities;
 - d. doesn`t represent in balance at all.

Task 16. Rewrite sentences in the conversation below:

- A.** What / task / the most important / of the Financial Department?
- B.** Making forecasts / it / revenues / of / costs and expenses / profits / and.
- A.** What / forecasting sales / basis / the / for?
- A.** Sales / forecast / industry norms / on the / expectations of users / basis / and / simulated test markets / of / asking opinions / and.
- A.** What / after forecasting sales / the / step / next?
- B.** It / profits / forecasting.
- A.** How / forecast / profits?
- B.** First / from expected sales revenues / costs and expenses / deduct. You / net profit / get. Then / taxes / from it / deduct. You / net profit after taxes / get / final result / which / forecasting / the / of.

Task 17. List the items that are included in a balance sheet:

Assets	Capital & Liabilities
Current: _____	Current: _____
Fixed: _____	Fixed: _____
Total	Total

Task 18. Make one sentence out of every two below by joining the two sentences with an appropriate conjunction from the box. Make any other necessary changes in the sentences.

when	so	that	which	who
------	----	------	-------	-----

1. A balance sheet shows what a firm owns and owes at the moment. A balance sheet must be updated frequently.
2. The budget is the most important document. The budget regulates the company's finances.
3. Sales are forecast on the basis of industry norms. Industry norms show what sales are made by similar businesses.
4. Another source of forecasts is asking the opinions of key people. Key people invest in the business.
5. We use simulated test markets. We test new products in a few selected stores or outlets.

Task 19. Case. Due Diligence

An American manufacturer of sprockets ("Sprock Co.") considered acquiring a Chinese competitor company ("Sino Sprock"), and approached Dezan Shira to conduct due diligence on their take-over target.

Sprock Co. wanted to thoroughly examine the financial position and internal operations of Sino Sprock before deciding on the takeover. Sprock Co. was especially interested in finding out whether the target's financial information was fairly represented and in reviewing Sino Sprock's internal control systems to avoid unhappy surprises after the sale of the company.

Unfortunately, fraud and private dealing by employees is all too common in Chinese companies. For example, hawkers selling 'fapiao' (official invoices) are a common sight around train stations. They sell receipts for taxi rides, hotel stays or plane tickets. An employee on a business trip may take the metro and sleep in a cheap motel, but use the purchased fapiao to declare higher expenses. He or she then pockets the difference.

Other examples include factory employees reporting a higher amount of defective goods than was actually the case, and then removing and selling some of the goods themselves. It is also common for company purchasers to buy products from a friend or family member at an inflated price and pocketing a commission in the process.

In the course of our investigation of Sino Sprock, we discovered several compromising pieces of information. As our team reviewed the financial statements, some of the transactions were unclear in nature. A portion of the target company's business transactions were present on one of the owner's personal accounts, meaning he had been mixing personal and company transactions. Also, information from the inventory management system was inconsistent with the accounting department's books, indicating potential fraud.

In particular, the mixing of company and private assets was a red flag. If one of the shareholders in a company is privately taking payments for services or products delivered by the company, he or she could be withholding profits from the company and its other shareholders. Also, the revenue will still be taxed, even though the company has not actually received any money.

If a shareholder has been making personal transactions in the company's name, such as taking out loans, the company could be liable for his/her personal dealings. The company or other shareholders may sue the delinquent shareholder for losses incurred from his/her private dealings, but it could take months before they see their funds returned to them, and by that time the damage may already have been done.

For this reason, investors are well-advised to perform in-depth due diligence before purchasing any substantial part of a Chinese company, and be specifically on the lookout for discrepancies in inventory and financial records, and other indications of self-dealing.

The following chart gives an impression of the kind of irregularities our team would look for during a typical audit.

Fraud with Elevated Risk in China-based Enterprises		
Supply Chain	Payroll	Sales
<ul style="list-style-type: none"> - Purchasing of overpriced raw materials (due to relationship / inappropriate agreement between staff and supplier) - Improper disposal of scrap - Fake VAT invoices - Poor inventory control 	<ul style="list-style-type: none"> - Discrepancy between contract salary and payroll payments - Deliberate over-accrual / unauthorized use of welfare benefits - Ghost employees - Unauthorized / improper reimbursements - Non-payment of taxes and social security 	<ul style="list-style-type: none"> - Sales of goods at / below cost (due to relationship / inappropriate agreement between sales staff and purchaser) - Payment of unauthorized sales commissions to employees or friends - Lack of competitive bidding process

Questions:

1. How do you understand the process of Due Diligence in this case?
2. What are the main problems with the companies like these?
3. Explain the main directions of audit in the process of Due Diligence.

Task 20. Test. Types of economic operations (multiple choice)

1. Choose one operation that influences on the total sum of balance:
 - a. received cash from bank account to cash office
 - b. advance holder paid in cash office rest of unused cash
 - c. paid off accounts payable from bank account
 - d. allocated materials from storehouse in production
2. Third type of balance operations connect with:
 - a. regrouping of the assets
 - b. regrouping of sources of economic assets
 - c. increasing of assets and sources of economic assets
 - d. retired assets and decreased sources of economic assets
3. Find wrong statement:

<ol style="list-style-type: none"> a. I type of operations - $A \uparrow L \uparrow$ b. II type of operations - $L \uparrow L \downarrow$ 	<ol style="list-style-type: none"> c. III type of operations - $A \uparrow L \uparrow$ d. IV type of operations - $A \downarrow L \downarrow$
---	---
4. Fourth type of operations lead to changes:
 - a. in the structure of capital

- b. in the structure of cash and fixed assets
 - c. in the structure of inventories and liabilities
 - d. in the structure of capital and liabilities
5. Second type of operations lead to changes:
- a. in the structure of profits and expenditures
 - b. in the structure of capital and liabilities
 - c. in the structure of expenditures and cash
 - d. in the structure of firm`s property and sources of that property

Task 21. Test. Fixed assets

1. Before subscription of acceptance report we account fixed assets on:
 - a. account 10 "Fixed assets"
 - b. account 15 "Capital investments"
 - c. account 12 "Intangible assets"
 - d. we don`t account it in this case at all
2. Bought or created fixed assets we account at the balance by:
 - a. original value
 - b. depreciated cost
 - c. residual value
 - d. current value
3. _____ value is the amount at which the asset could be bought or sold in a current transaction between willing parties, or transferred to an equivalent party, other than in a liquidation sale.
 - a. initial
 - b. revaluated
 - c. fair
 - d. depreciating
4. We can add to initial value such expenditures:
 - a. entrance duty
 - b. expenditures on transportation
 - c. indirect taxes that don`t recompense to enterprise
 - d. financial expenditures
 - e. VAT for enterprise – VAT payer
5. We account the depreciation of FA usually:
 - a. every year
 - b. every quarter
 - c. every month
 - d. once in operational life
6. We don`t account depreciation at all for:
 - a. natural resources
 - b. intangible assets
 - c. land
 - d. not valuable assets
7. For such groups of FA as: "Other FA", "Temporary constructions", "Returnable containers (tare)" and "Rental items" we can use such methods of amortization:
 - a. straight-line depreciation
 - b. declining balance method
 - c. double-declining-balance method
 - d. sum-of-years-digits method
 - e. units-of-production depreciation method

8. We account amortization of FA in sales department in this way (debit/credit):
a. 91/131	c. 93/131
b. 131/92	d. 152/131

Task 22. Test. Inventories

1. Work in process is a part of:

a. inventories	c. intangible assets
b. fixed assets	d. securities
2. Not valuable and high-wear items are the part of:

a. inventories	c. intangible assets
b. fixed assets	d. securities
3. Bought or manufactured stocks we accept at the balance by:

a. Fair value	c. Revaluated value
b. Original value	d. Current value
4. Transport and procurement expenditures (TPE) are the part of:

a. initial value of stocks	c. residual value of stocks
b. fair value of stocks	d. revaluated value of stocks
5. Sale`s expenditures don`t include into:

a. original value of stocks	c. residual value of stocks
b. fair value of stocks	d. revaluated value of stocks
6. Under this method of stocks estimation, unit costs are assigned to units sold in the order in which they were incurred, regardless of which units were actually sold:

a. Specific Identification	d. FIFO
b. Weighted Average Cost	e. Standard costs
c. Sale`s price	
7. Calculation of average rate of trade extra charge we use in this method of stocks estimation:

a. Specific Identification	d. FIFO
b. Weighted Average Cost	e. Standard costs
c. Sale`s price	
8. This method of stocks estimation takes Cost of Goods Available for Sale and divides it by the total amount of goods from Beginning Inventory and Purchases.

a. Specific Identification	d. FIFO
b. Weighted Average Cost	e. Standard costs
c. Sale`s price	

Комплекс вправ для засвоєння лексики з теми «Taxation»

Topic 1. Nature of taxation system

Task 23. Read and translate text

We all heard the adage, “There`s nothing certain but death and taxes”. However, equating death and taxes is hardly a fair characterization of taxation. It is often stated that the taxes are the price we pay for a civilized society. An early

decision of the US Supreme Court described a tax as “an extraction for the support of the government”. Regardless of your personal view of taxation, society as we know it could not function without some system of taxation. People constantly demand that the government provide them with various services, such as defense, roads, schools, unemployment benefits, medical care, and environmental protection. The cost of providing the services that the residents of the United States demand is principally taxation. People are introduced to taxation at an early age. Upon receiving their first paycheck, many are surprised that the \$100 they earned resulted in a check of only \$80 after taxes were deducted. The point is that taxes are a fact of life. Learning to deal with taxes, and perhaps using them to your advantage, is an essential element of success nowadays.

The income tax is a sophisticated and complex array of laws that imposes a tax on the income of individuals, corporations, estates, and trusts. Current US tax law has developed over a period of more than 90 years through a dynamic process involving political, economic, and social forces. At this very minute, Congress is considering various changes in the tax law; the Internal Revenue Service (IRS) and the courts are issuing new interpretations of current tax law, and professional tax advisers are working to determine the meaning of all these changes.

Before the looking at some of the specifics, it is helpful to have a broad understanding of the taxes and how the income tax fits into the overall scheme of revenue production. Such parts as what constitutes a tax, how taxes are structured, and the major types of taxes in the state. Next, the primary sources of tax law authority are introduced. These sources provide the basis for calculating the tax and the unique terminology of the taxation. This topic also introduces the tax calculation for individuals, provides a framework for a tax planning and the discussion of a tax avoidance and tax evasion.

Ethics has become an important issue in the accounting profession, the topic concludes with a brief discussion of the ethical considerations related to tax practice.

Because this is a tax text, one starting point is to define what is meant by the term tax. Particular types of taxes and tax rules are often criticized as being, unfair, or creating an excessive burden on a particular group of taxpayers. The discussion that follows presents the four criteria commonly used to evaluate these criticisms. In addition, three types of tax rate structure are presented as an aid in evaluating whether a particular tax is “good” or “bad”.

Task 24. Find the equivalents for the following words and expressions in the text

Система оподаткування, забезпечувати послугами, основна складова успіху, комплект законів, сучасне податкове право, визначити значення, планування податкових надходжень, етичні питання, непомірний тягар.

Task 25. Complete the sentences using the appropriate words

a – income tax	c – ethics	e – revenue
b – provide	d – tax law	production

f – taxation

1. Society couldn't function without some system of
2. People demand that the government ... them with various services.
3. Current ... has developed over a period of more than 90 years.
4. The ... is an array of laws that imposes a tax on the income of individuals, corporations, estates, and trusts.
5. It is helpful to have understanding of taxes and how the income tax fits into the overall scheme of

Task 26. Are the statements true (+) or false (-)? Correct the false statements.

1. It is often stated that the taxes are the price we pay for a civilized society.
2. The income tax is a simple set of laws that imposes a tax on the income of individuals.
3. There's nothing certain but live and taxes.
4. Equating death and taxes is a fair characterization of taxation.
5. A tax is an extraction for the support of the government.
6. People are introduced to taxation at an early age.
7. Current US tax law has developed over a period of more than 90 years through a dynamic process involving political forces.
8. Particular types of taxes and tax rules are often criticized as being, fair, or creating an excessive burden on a particular group of taxpayers.

Task 27. Answer the questions

1. What the price do we pay for a civilized society?
2. Why couldn't society function without some system of taxation?
3. What services do people constantly demand from the government?
4. When are people introduced to taxation?
5. What is an essential element of success in today's world?
6. What is the income tax?
7. What has become an important issue in the accounting profession?
8. Why are particular types of taxes and tax rules often criticized?

Task 28. Translate the following sentences into English

1. Незалежно від нашої думки про податки, суспільство не може функціонувати без системи оподаткування.
2. Люди постійно вимагають, щоб уряд надавав їм різноманітні послуги: захист, інфраструктуру, школи, соціальні виплати, медичне обслуговування, і захист оточуючого середовища.
3. Податок на доходи – це комплекс правил, за яким нараховуються податки на доходи людей, корпорацій, і нерухомості.
4. Окремі види податків і податкових правил часто піддаються критиці, оскільки вважається, що вони несправедливі, або надто обтяжливі для окремих груп платників податків.

Topic 2. What is tax?

Task 29. Read and translate the text

What is a tax? The Internal Revenue Service defines a tax as “an enforced contribution, exacted pursuant to legislative authority in the exercise of the taxing power, and imposed and collected for the purpose of raising revenue to be used for public or governmental purposes. Taxes are not payments for some special privilege granted or service rendered and are, therefore, distinguishable from various other charges imposed for particular purposes under particular powers or functions of government”. A tax could be viewed as an involuntary contribution required by law to finance the functions of government. The amount of the contribution extracted from the taxpayer is unrelated to any privilege, benefit, or service received from the government agency imposing the tax. According to the IRS definition, a tax has the following characteristics:

1. The payment to the governmental authority is required by law.
2. The payment is required pursuant to the legislative power to tax.
3. The purpose of requiring the payment is to provide revenue to be used for public or governmental purposes.
4. Special benefits, services, or privileges are not received as a result of making the payment. The payment is not a fine or penalty that is imposed under other powers of government.

Although the IRS definition states that the payment of a tax does not provide the taxpayer with directly measurable benefits, the taxpayer does benefit from, among other things, military security, a legal system, and a relatively stable political, economic, and social environment. Payments to a government agency that relate to the receipt of a specific benefit – in privileges or services – are not considered taxes; they are payments for value received or are the result of a regulatory measure imposed by the government agency.

Problem-solving 1. John lives in New Country, which enacted a law setting a 1% property tax to provide money for country schools. The 1% tax applies to all property owners in New Country. All schoolchildren in the country will benefit from the tax, even if their parents do not own property or pay the tax. Is the 1% property tax a tax according to the definition?

Discussion: The property tax is a tax. The tax is a required payment to a government unit. The payment is imposed by a property tax law. The purpose of the payment is to finance public schools. The tax is levied without regard to whether the taxpayer receives a benefit from paying the tax.

Problem-solving 2. Assume that in problem 1, the tax is imposed on a limited group of property owners to finance the construction of sewer lines to their properties. Is the 1% tax a ‘tax’ as defined by the IRS?

Discussion: Each payer of the tax receives a direct benefit – a new sewer line. Therefore, the 1% tax payment is considered a payment to the government unit to reimburse it for improvements to the taxpayer’s property. The taxpayers would treat the payment as an investment in their property and not as a tax. The 1% tax in this case is a special assessment for local benefits. An assessment differs from a tax

in that an assessment is levied only on a specific group of taxpayers who receive the benefit of the assessment.

Certain payments that look like a tax are not considered a tax under the IRS definition. For example, an annual licensing fee paid to a state to engage in a specific occupation such as medicine, law, or accounting is not a tax, because to the payer of the fee. A fee paid for driving on a toll road, the quarter deposited in a parking meter and payments to a city for water and sewer services are payments for value received and are not taxes according to the IRS's definition. Fines for violating public laws and penalties on tax returns are not taxes. Fines and penalties are generally imposed to discourage behavior that is harmful to the public interest and not to raise revenue to finance government operations.

Task 30. Find the equivalents for the following words and expressions in the text

Примусовий внесок; підвищення доходу; той, що не має відношення для привілеїв; відносно стабільне політичне, економічне і соціальне становище; урядова установа; безпосередня вигода.

Task 31. Complete the sentences using the appropriate words

a – benefit	c – involuntary	e – levied
b – definition	d – penalties	f – revenue

1. A tax could be viewed as an ... contribution required by law to finance the functions of government.

2. The purpose of requiring the payment is to provide ... to be used for public or governmental purposes.

3. Payments to a government agency that relate to the receipt of a specific ... are not considered taxes.

4. The tax is ... without regard to whether the taxpayer receives a benefit from paying the tax.

5. Certain payments that look like a tax are not considered a tax under the IRS ...

6. Fines for violating public laws and ... on tax returns are not taxes.

Task 32. Are the statements true (+) or false (-)? Correct the false statements.

1. Taxes are payments for some special privilege granted or service rendered?

2. The amount of the contribution extracted from the taxpayer is related to some privilege, benefit, or service received from the government agency imposing the tax.

3. Payments to a government agency that relate to the receipt of a specific benefit are not considered taxes.

4. Fines for violating public laws and penalties on tax returns are taxes.

5. Fines and penalties are generally imposed to encourage behavior that is harmful to the public interest.

Task 33. Answer the questions

1. What is a tax?
2. What do taxes finance?
3. What characteristics does a tax have according to the IRS definition?
4. How does the taxpayer benefit from the payment of a tax?
5. What payments to a government agency are not considered taxes?
6. What is the difference between an annual licensing fee and a tax?
7. Why are fines and penalties imposed?

Task 34. Translate the following sentences into English

1. Податок – це обов’язковий внесок, який збирається законодавчою владою на фінансування суспільних та державних потреб.
2. Сплата податку не надає платнику конкретних привілеїв, але забезпечує військову безпеку, функціонування юридичної системи, а також відносно стійке політичне, економічне та соціальне середовище.
3. Виплати державному органу, які пов’язані із отриманням конкретної вигоди, не вважаються податками, вони є платежами за отримане право.
4. Окремі платежі, які схожі на податок, не вважаються податком згідно із визначенням законодавства.
5. Щорічна плата за ліцензування виплачується державі за право займатися певним видом діяльності і не є податком, оскільки забезпечує безпосередню вигоду платнику.
6. Штрафи накладаються, щоб попередити поведінку, яка є шкідливою для суспільних інтересів.

Topic 3. Basic requirements for tax system

Task 35. Read and translate the text

In *The Wealth of Nations*, Adam Smith identified four basic requirements for a good tax system. Although other criteria can be used to evaluate a tax, Smith’s four points are generally accepted as valid and provide a basis for discussion of the primary issues regarding taxes. These requirements are equality, certainty, convenience, and economy. Although Smith clearly stated the maxims, taxpayers have different opinions as to whether the income tax strictly satisfies the four requirements.

Equality – A tax should be based on the taxpayer’s *ability to pay*. The payment of a tax in proportion to the taxpayer’s level of income results in an equitable distribution of the cost of supporting the government.

The concept of equality requires consideration of both horizontal and vertical equity. Horizontal equity exists when two similarly situated taxpayers are taxed the same. Vertical equity exists when taxpayers with different situations are taxed differently but fairly in relation to each taxpayer’s ability to pay the tax. This

means that those taxpayers who have the greatest ability to pay the tax should pay the greatest proportion of the tax. These equity concepts are reflected to a great extent in the federal income tax in USA. Certain low-income individuals pay no tax. As a person's taxable income level increases, the tax rate increases from 15 percent then 28 percent, 36 and 39.6 percent.

Problem-solving 3. Tom and Jerry each earn \$15,000 a year and pay \$1,500 in tax.

Discussion: The two taxpayers pay the same amount of tax on the same amount of income. Because they are treated the same, based on the facts given, horizontal equity exists.

Discussion: A slight change of facts provides a different result. If Tom is married and supports his wife and 3 children and Jerry is single with no one else to support, the tax appears unfair and not vertically equitable. The lack of vertical equity exists because the taxpayers' situations are no longer the same, yet they pay the same amount of tax on the same income.

Problem-solving 4. Assume that because of the size of his family, Tom (problem 3) pays \$500 in taxes. Jerry still pays \$1,500.

Discussion: In this situation, vertical equity is considered to be present. Because he presumably has a greater ability to pay tax, Jerry pays a larger amount of tax than Tom – Jerry's income, although equal to Tom's, supports fewer people.

Some taxpayers consider inequitable the tax law provisions that treat similar income and deductions differently. For example, a person investing in bonds issued by a city does not have to pay tax on the interest income. In contrast, interest income earned on an investment in corporate bonds is taxed. People who operate proprietorships may deduct the cost of providing their employees with group term life insurance but may not deduct the cost of their own group insurance premium. If the proprietor incorporates, the cost of the insurance for both the shareholder-employee (owner) and employees can be deducted. Thus, the perception of equality often depends on the taxpayer's personal viewpoint. Because the concepts of equity are highly subjective, a tax rule considered equitable by one taxpayer is often considered unfair by a taxpayer who derives no benefit. Often, when evaluating the equality of a tax provision, taxpayers do not consider – or are not aware of – the economic, social, and administrative reasons for what may seem to be an inequity in the tax law.

Problem-solving 5. Anna is a single mother who earns \$10,000 a year. Sofia and her husband, Nikolas, earn \$75,000 a year. Anna and Sofia each pay Neighborhood Day Care \$2,000 per year for taking care of one child while they work. Because the payment is for qualified child care, Anna is entitled to a \$600 reduction in her income tax because of her low income level. Because of their high income level, Sofia and Nikolas receive only a \$400 reduction in their income tax. Who is more likely to view this treatment as being inequitable?

Discussion: Sofia and Nikolas may view the tax rule as unfair, because Anna receives a larger reduction in tax for the same amount of payment for day care. However, there is increasing emphasis on tax relief for families. Government has

decided that it is important that children be adequately cared for while parents are at work. Thus, Anna's family is given a larger tax break to help provide child care. Without the larger tax reduction, Anna might not be able to afford to pay child-care costs. The difference in treatment could also be based on the ability to pay child-care costs. In addition, the difference in treatment depicts a situation of vertical equity. Because Sofia and Nikolas have higher incomes, vertical equity requires that they pay a higher tax (through receiving a smaller tax credit).

Task 36. Find the equivalents for the following words and expressions in the text

Основні вимоги; розрахувати податки; різні думки; рівень доходів; спроможність сплатити податки; люди з низькими доходами; дохід у вигляді відсотків; усвідомлювати; зниження податку на дохід.

Task 37. Complete the sentences using the appropriate words

a – low-income	d – vertical	g – equality
b – benefit	e – requirements	
c – ability	f – taxed	

1. Taxpayers have different opinions as to whether the federal income tax strictly satisfies the four ...
2. A tax should be based on the taxpayer's ... to pay.
3. The concept of ... requires consideration of both horizontal and vertical equity.
4. Certain ... individuals pay no tax.
5. Interest income earned on an investment in corporate bonds is
6. A tax rule considered equitable by one taxpayer is often considered unfair by a taxpayer who derives no
7. The difference in treatment depicts a situation of ... equity.

Task 38. Are the statements true (+) or false (-)? Correct the false statements.

1. In *The Wealth of Nations*, Adam Smith identified five basic requirements for a good tax system.
2. A tax should be based on the taxpayer's ability to pay.
3. The concept of equality requires consideration of both horizontal and vertical equity.
4. Vertical equity exists when two similarly situated taxpayers are taxed the same.
5. Horizontal equity exists when taxpayers with different situations are taxed differently but fairly in relation to each taxpayer's ability to pay the tax.
6. Those taxpayers who have the lowest ability to pay the tax should pay the greatest proportion of the tax.
7. Certain low-income individuals pay no tax.

8. A person investing in bonds issued by a city has to pay tax on the interest income.
9. Interest income earned on an investment in corporate bonds is not taxed.
10. People who operate proprietorships may deduct the cost of providing their employees with group term life insurance.

Task 39. Answer the questions

1. What basic requirements for a good tax system were identified by Adam Smith?
2. What is the difference between horizontal and vertical equity?
3. Why don't some individuals pay taxes?
4. Why do some taxpayers consider inequitable the tax provisions?
5. Why are the concept of equity highly subjective?

Task 40. Translate the following sentences into English

1. Адам Сміт виокремив чотири основних вимоги для створення нормальної податкової системи.
2. Вимоги є загальноприйнятими та забезпечують фундамент для обговорення первинних проблем відносно податків. Ці вимоги – рівність, впевненість, зручність та економія.
3. Вимога перша: сплата податку пропорційна рівню доходу платника.
4. Люди з низьким доходом не сплачують податку.
5. Податок повинен ґрунтуватися на можливості платника його сплатити.
6. Часто, оцінюючи рівність податкової умови, платники не розглядають – або не знають – економічні, соціальні, і адміністративні умови.

Revision Tasks and Achievement tests

Block 1. General idea of taxation

Task 41. Match the words with their definitions.

1. demand	a. make a subtraction
2. tax avoidance	b. a personal tax levied on annual income
3. medical care	c. levy a tax on
4. estate	d. the ability and desire to purchase goods and services
5. current	e. the entire amount of income before any deductions are made
6. income tax	f. the deliberate failure to pay taxes (usually by making a false report)
7. provide	g. absolutely, vitally necessary
8. revenue	h. the minimization of tax liability by lawful methods
9. tax evasion	i. occurring in or belonging to the present time
10. impose a tax	j. everything you own
11. essential	k. furnish with
12. deduct	l. professional treatment for illness or injury

Block 2. Definition of a Tax.

Task 42. Match the words with their definitions.

1. enforce	a. make someone do something
2. assessment	b. something that aids or promotes well-being
3. tax return	c. bring into effect by legislation
4. benefit	d. impose and collect
5. contribution	e. pay back for some expense incurred
6. require	f. document giving the tax collector information about the taxpayer`s tax liability
7. viable	g. a voluntary gift made to some worthwhile cause
8. charge	h. provide
9. discourage	i. an amount determined as payable
10. reimburse	j. compel to behave in a certain way
11. render	k. the price for some article or service
12. fine	l. a payment required for not fulfilling something
13. grant	m. try to prevent
14. levy	n. any monetary aid
15. enact a law	o. act in disregard of laws and rules

Block 3. Standards for Evaluating a Tax.

Task 43. Match the words with their definitions.

1. issue	a. a relative position or degree of value in a graded group
2. valid	b. information that should be kept in mind when making a decision
3. tax relief	c. the state of needing something
4. insurance premium	d. a charge for a loan
5. level	e. an important question that is in dispute and must be settled
6. interest	f. a worker who is hired to perform a job
7. satisfy	g. payment for insurance
8. employee	h. the condition of being relieved of tax
9. income	i. a direct reduction in tax liability
10. consideration	j. fulfil the requirements or expectations
11. tax credit	k. having legal force
12. lack	l. the financial gain

Block 4. Standards for Evaluating a Tax. Convenience. Economy. Certainty.

Task 44. Match the words with their definitions.

1. balance	a. fix conclusively or authoritatively
2. pay-as-you-go taxation	b. to make better
3. depreciation methods	c. the quality of being suitable to one`s comfort, purposes, or needs

4. litigation	d. acting according to certain accepted standards
5. integrity	e. keep in a certain state, position, or activity
6. deduction	f. the result of improving something
7. amount	g. decrease in value of an asset due to obsolescence or use
8. self-employed	h. a legal proceeding in a court
9. maintain	i. moral soundness
10. amend	j. something left after other parts have been taken away
11. convenience	k. give a charity or good cause
12. determine	l. write all the required information onto a form
13. refinement	m. how much of something is available
14. compliance	n. a portion removed from the whole
15. donate	o. working for yourself
16. fill out	p. the system or practice of paying debts as they are incurred

Block 5. Tax Rates.

Task 45. Match the words with their definitions.

1. payroll check	a. the amount of tax paid on an additional dollar of income
2. average rate	b. tax an employer withholds and/or pays on behalf of their employees bases on the wage or salary of the employee
3. objective	c. the rate a taxpayer would be taxed at if taxing was done at a constant rate, instead of progressively
4. marginal tax rate	d. subject to taxation
5. postpone	e. deal
6. effective tax rate	f. make a mathematical calculation
7. tax rate	g. a temporally organized plan for matters to be attended to
8. taxable	h. aim, target
9. transaction	i. hold back to a later time
10. schedule	j. rate used to calculate tax liability
11. proceeds	k. medium charge per unit
12. compute	l. the income arising from land or other property

Task 46. Achievement Test 1 (Blocks 1-5)

Find suitable answers to these questions (sometimes more than one answer is possible):

1. What is tax?

- a. the price we pay for a civilized society
- b. an extraction for the support of the government
- c. special benefits for the citizens
- d. sophisticated and complex array of laws.

2. What characteristics does a tax have?

- a. it is required by law

- b. the purpose of requiring the payment is to provide revenue to be used for public or governmental purposes
- c. special benefits, services, or privileges are received as a result of making the payment
- d. the payment is a fine or penalty that imposed under powers of government.

3. What payments are taxes?

- a. a fee paid for driving on a toll road
- b. an involuntary contribution required by law to finance the functions of government
- c. payments to a city for water and sewer services
- d. fines for violating public laws and penalties on tax returns.

4. What are the basic requirements for a good tax system identified by Adam Smith in *The Wealth of Nations*?

- a. equality, certainty, convenience
- b. economy, certainty, convenience
- c. economy, convenience, equality
- d. certainty, economy, convenience, equality.

5. The concept of equality requires:

- a. a tax should have minimum compliance and administrative costs
- b. a tax should be levied at the time it is most likely to be convenient for the taxpayer to make the payment
- c. consideration of both horizontal and vertical equity
- d. a taxpayer should know when and how a tax is to be paid and should be able to determine the amount of tax to be paid.

6. The concept of certainty requires:

- a. a tax should have minimum compliance and administrative costs
- b. a tax should be levied at the time it is most likely to be convenient for the taxpayer to make the payment
- c. consideration of both horizontal and vertical equity
- d. a taxpayer should know when and how a tax is to be paid and should be able to determine the amount of tax to be paid.

7. The concept of convenience requires:

- a. a tax should have minimum compliance and administrative costs
- b. a tax should be levied at the time it is most likely to be convenient for the taxpayer to make the payment
- c. consideration of both horizontal and vertical equity
- d. a taxpayer should know when and how a tax is to be paid and should be able to determine the amount of tax to be paid.

8. The concept of economy requires:

- a. a tax should have minimum compliance and administrative costs
- b. a tax should be levied at the time it is most likely to be convenient for the taxpayer to make the payment
- c. consideration of both horizontal and vertical equity

d. a taxpayer should know when and how a tax is to be paid and should be able to determine the amount of tax to be paid.

9. Tax rates are referred to as:

- a. a regressive rate
 b. a marginal rate
 c. an average rate
 d. an effective rate.

10. A tax structure is frequently described as being:

- a. proportional
 b. regressive
 c. disproportional.

3.3. Узагальнення результатів дослідження

Дослідження проводилося за участі студентів третього року навчання факультету економічних наук в процесі викладання їм фахових дисциплін «Бухгалтерський облік» та «Податкова система».

У результаті дослідження виявлено недостатньо високий рівень англomовної фахової підготовки студентів економічних спеціальностей в сучасних умовах.

Перед початком впровадження комплексу розроблених вправ з обох блоків було визначено рівень сформованості у студентів фахової англomовної компетенції в розрізі лексичної та граматичної її складових. Рівень було визначено в результаті виконання студентами письмових та усних вправ.

Види вправ для визначення рівня лексичної формування компетенції включали дискусію щодо проблемного питання курсу, де студенти мали змогу викласти свої думки у формі діалогу та монологу. Що дозволило визначити рівень володіння професійною лексикою та рівень складності побудови речень.

Для визначення рівня формування граматичної компетенції використані наступні види вправ: тестові питання з множинним вибором, завдання з узгодженням терміну та його визначення, переклад речень, підстановка правильного за змістом терміну у відповідну частину речення.

В результаті попередньої перевірки були виявлені типові помилки студентів. Здебільшого вони стосувалися:

- некоректного використання часових граматичних конструкцій;

- відносно незначного рівня використання професійної лексики;
- використання відносно коротких та простих за складністю речень в усному мовленні.

Розроблені та запропоновані окремі типи вправ в рамках комплексу на опрацювання проблемних моментів та підвищення комунікативних навичок студентів економічних спеціальностей.

Розроблені вправи наступного типу:

1. Multiple choice tests with professional terminology

Which basic accounting words are defined below?

1. All the money received from business activities during a given period:

- a. assets*
- b. income*
- c. transactions*

2. Matching tasks with professional terminology

Match the terms with the definitions in the table below:

<i>Accounting</i>	<i>Calculating all the expenses involved in producing something, including materials, labour, and the other expenses</i>
<i>Auditing</i>	<i>Calculating how much an individual or a company will have to pay to the local and national government (and trying to reduce this to a minimum)</i>
<i>Bookkeeping</i>	<i>Inspecting and reporting on accounts and financial records</i>

3. Financial reports analysis and discussion

Look at the balance sheet below and answer these questions:

- 1. Which lines on the balance sheet do the definitions below it refer to? (Two have been done as examples)*
- 2. Which two figures have to be the same (to balance), by definition?*
- 3. How much money had the company already paid in advance for goods and services, on the date of the 2021 balance sheet?*

Discussion

- 1. How would you put a value on your university? What are its major assets – buildings and equipment, or people and their skills, knowledge and reputations?*

2. In most countries, companies record the historical cost of their assets – their original purchase price, and not their (estimated) current selling price or replacement cost. Why?

4. Role play: Presenting a company's results

The Chief Financial Officer of Google Inc. is going to present the company's results at the Annual Stockholders Meeting. The Chief will refer to the Balance Sheet and Income Statement, and explain which figures have increased and which have decreased. In groups, prepare the presentation.

5. Choose and insert right word to the text below

<i>flexible</i>	<i>tax rules</i>	<i>bookkeeper/accountant</i>	<i>public stock markets</i>
-----------------	------------------	------------------------------	-----------------------------

Business type and tax preparation and reporting go hand in hand. If you work as a _____ for a small business, you need to know the business's legal structure before you can proceed with reporting and paying tax on the business income. Not all businesses have the same _____, so they don't all pay tax on the profits they make in the same way.

6. Complete formulating the definitions of the following terms

a) Debenture capital is the capital

b) Stock capital is

7. Write and present a 100-word essay describing the monthly budget.

Income: \$3000 per month

Sources of income:

Salary from full-time job: \$2000 per month

Salary from part-time job: \$800 per month

Dividends from stocks: \$200 per month

8. Rewrite sentences in the conversation below:

A. What / task / the most important / of the Financial Department?

B. Making forecasts / it / revenues / of / costs and expenses / profits / and.

A. What / forecasting sales / basis / the / for?

9. List the items that are included in a balance sheet:

<i>Assets</i>	<i>Capital & Liabilities</i>
<i>Current:</i> _____	<i>Current:</i> _____
<i>Fixed:</i> _____	<i>Fixed:</i> _____
<i>Total</i>	<i>Total</i>

10. Read text of case and answer the questions below:

1. *How do you understand the process of Due Diligence in this case?*
2. *What are the main problems with the companies like these?*
3. *Explain the main directions of audit in the process of Due Diligence.*

11. Find the equivalents for the following words and expressions in the text

Система оподаткування, забезпечувати послугами, основна складова успіху, комплект законів, сучасне податкове право, визначити значення, планування податкових надходжень, етичні питання, непомірний тягар.

12. Are the statements true (+) or false (-)? Correct the false statements.

1. *It is often stated that the taxes are the price we pay for a civilized society.*
2. *The income tax is a simple set of laws that imposes a tax on the income of individuals.*
3. *There`s nothing certain but live and taxes.*

13. Answer the questions based on the text

1. *What the price do we pay for a civilized society?*
2. *Why couldn`t society function without some system of taxation?*
3. *What services do people constantly demand from the government?*

14. Translate the following sentences into English

1. *Адам Сміт виокремив чотири основних вимоги для створення нормальної податкової системи.*
2. *Вимоги є загальноприйнятими та забезпечують фундамент для обговорення первинних проблем відносно податків. Ці вимоги – рівність, впевненість, зручність та економія.*

Таким чином, вказані приклади охоплюють відпрацювання лексичної та граматичної мовних компетенцій, оскільки включають вивчення нової фахової лексики та її багаторазове повторення в процесі виконання тестових вправ, вправ на знаходження співпадіння терміну і визначення, вправ на заповнення пропусків в професійно орієнтованому тексті та реченнях, вправ на переклад, вправ спрямованих на дискусію у фаховому полі, вправ на виправлення помилок або побудову речень з їх складових частин.

Комплекс вправ використовувався протягом семестру і для оцінки ефективності його впровадження була здійснена перевірка перед сесійним контролем. Перевірено рівень сформованості лексичної компетенції студентів-економістів за допомогою вправ, аналогічних попередній перевірці. В результаті перевірки було отримано наступні результати:

- студенти розширили власний словниковий запас професійної лексики та більш вільно використовують його в процесі власного мовлення;

- студенти здійснюють менше граматичних помилок при виконанні письмових та усних вправ;

- в процесі усного спілкування студенти почали будувати більш складні та довгі речення, в т.ч. і з використанням фахової лексики.

Отже, впровадження в навчальний процес запропонованого комплексу вправ з використанням фахової лексики сприяло підвищенню інтересу студентів до вивчення професійної англійської мови та допомогло підготувати студентів до їх майбутньої зовнішньо-економічної діяльності.

ВИСНОВКИ

Глобалізація та інтернаціоналізація ринку праці, в т.ч. завдяки можливості виконання робіт відділено, дозволили студентам-випускникам економічних спеціальностей вітчизняних закладів вищої освіти претендувати на зарубіжні вакансії, а також на вакансії із розширеним використанням англійської мови в процесі виконання службових обов'язків на рівні від Intermediate і вище. Студенти економічних спеціальностей мають потенційно досить широко використовувати іноземну мову, особливо англійську, в процесі фахової діяльності.

За формальними ознаками та вимогами освітніх програм, студенти мають опанувати основні мовні компетентності (в т.ч. лексичну) протягом навчання на бакалаврських програмах. Однак, рівень залучення студентів-економістів до участі як в програмах академічної мобільності, так і в інших програмах, які потребують рівня вільного володіння англійською мовою, вказує на недостатній рівень опанування іншомовної лексичної компетенції основною масою студентів економічних спеціальностей.

У результаті проведеного дослідження було оцінено вихідні дані підготовки студентів, впроваджено в навчальний процес розроблений комплекс вправ для формування сталої лексичної мовної компетенції у студентів економічних спеціальностей, а також оцінено результати впровадження даного комплексу вправ.

Згідно із поставленими завданнями дослідження було отримані наступні результати:

1. Процес формування лексичних навичок іншомовного мовлення є важливим складником у системі університетської підготовки у студентів економічних спеціальностей. Завершальним етапом цього процесу є готовність вільно використовувати професійну лексику, що можливе завдяки всім зазначеним методам та прийомам.

Для найбільш повного розуміння економічних реалій дисципліни професійного спрямування слід викладати під кутом зору економічно активної людини, яка одночасно виступає в ролях різних економічних суб'єктів: виробника та споживача, роботодавця і робітника, керівника і підлеглого, покупця та продавця тощо. Необхідною частиною організації навчального процесу є забезпечення надання здобувачам відповідних професійно-орієнтованих знань, умінь та навичок і одночасно формування відповідних компетентностей, пов'язаних з практичною діяльністю економічних суб'єктів.

2. Соціокультурна складова іноземної мови для ведення бізнесу, обліку, управління та ділового спілкування передбачає знання елементів ділового етикету, правил комунікацій, слідування за дотримання міжнародних стандартів документообігу, вміння вести телефонні переговори, робити нотатки і т.ін. Таким чином, програма викладання має включати запити, сформовані основними стейкхолдерами (студентами ЗВО, роботодавцями, представниками фахових випускових кафедр університету). Серед економічних спеціальностей також присутня суттєва диференціація, згідно якої частина студентів повинна здобувати більше розмовних навичок та навичок аудіювання (для напрямку менеджменту), а інша частина – письмових навичок (для напрямку обліку та фінансів).

Значну увагу викладачі іноземної мови мають приділити також і напрацюванню навичок самостійної обробки, ознайомлення та розуміння фахової навчальної літератури іноземною мовою, отриманої з спеціальних першоджерел, здійснення аналізу текстів першоджерел з основних тем економіки (які лежать в основі більшості фундаментальних економічних дисциплін), напрацювання студентами словникового запасу, засвоєння професійної лексики.

3. У процесі іншомовної підготовки майбутніх фахівців-економістів необхідно забезпечити взаємо узгодженість змісту спеціальної та мовної підготовки. Вибір матеріалу для мовної підготовки та його структура

повинна враховувати вплив міжпредметної координації та зв'язків, а також фахової спрямованості навчання. Необхідно узгоджувати зміст освітніх компонент в процесі підготовки майбутніх фахівців-економістів на всіх етапах навчання. Є можливим і необхідним координація та синхронізація тематики завдань в кожному семестрі навчання між фундаментальними економічними дисциплінами, а потім і фаховими із відповідними дисциплінами мовної підготовки («Англійська мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням (англійська)» та «Ділова іноземна мова»).

Оскільки спеціальну підготовку майбутніх економістів забезпечують такі курси, як «Економіка підприємства», «Бухгалтерський облік», «Фінанси», «Аудит», «Податкова система», «Менеджмент» та інші, то міжпредметна координація забезпечує необхідний зв'язок між вивченням іноземної мови (англійської) та професійно-орієнтованих дисциплін, в яких і буде в подальшому використовуватися отримана лексика для професійного спілкування та розвитку. Особливість цієї синхронізації полягає в тому, що опанування спеціальних предметів здійснюється в процесі вивчення іноземної мови.

4. В процесі дослідження проаналізовано ряд класичних та сучасних методів викладання мови відносно їх ефективного використання для формування лексичної та граматичної компетенції студентами економічних спеціальностей. Найбільш доцільним для використання визнано комунікативний метод, проблемно-пошуковий метод, а також лексично-перекладний. Для занять доцільно використовувати навчальні ігри в парній та груповій формах, що дозволить полегшити процес вивчення та засвоєння мовленнєвого матеріалу студентами.

5. Використання та орієнтація на компетентісний підхід обумовлена державними вимогами до підготовки фахівців закладами вищої освіти в рамках освітньо-професійних програм, які мають як загальні, так і спеціальні (фахові) компетенції. Такий підхід найбільше підходить цілям та потенційним результатам навчання, а саме формування повноцінної

комунікативної іншомовної компетенції у випускників економічних спеціальностей. Студенти мають бути здатні використати весь отриманий теоретичний матеріал для вирішення конкретних завдань чи проблемних ситуацій в професійній діяльності, а також для саморозвитку.

6. В результаті проведеного дослідження розроблено та впроваджено в освітній процес комплекс вправ з двох блоків: «Accounting» та «Taxation» відповідно для використання в рамках курсів «Бухгалтерський облік» та «Податкова система» для студентів третього року навчання факультету економічних наук.

Вправи з розробленого комплексу охоплюють відпрацювання лексичної компетенції, оскільки включають вивчення нової фахової лексики та її багаторазове повторення в процесі виконання тестових вправ, вправ на знаходження співпадіння терміну і визначення, вправ на заповнення пропусків в професійно орієнтованому тексті та реченнях, вправ на переклад, вправ спрямованих на дискусію у фаховому полі, вправ на виправлення помилок або побудову речень з їх складових частин.

Можна узагальнити, що впровадження в навчальний процес запропонованого комплексу вправ з використанням фахової лексики сприяло підвищенню інтересу студентів до вивчення професійної англійської мови та допомогло підготувати студентів до їх майбутньої зовнішньо-економічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Brinton, D. M., M. A. Snow and M. B. Wesche. *Content-Based Second Language Instruction*. New York: Newbury House Publishers, 1989.
2. Burger, S. «"Late, late immersion" : Discipline-based second language teaching at the University of Ottawa.» *Johnson & Swain* (1997): pp. 65-84.
3. Christophersen, P. *Second Language Learning: Myth and Reality*. Harmondsworth: Penguin Education, 1989.
4. Cloud, N. *Literacy Instruction for English Language Learners*. Portsmouth: Heinemann, 2009.
5. Crandall, J. «Content-centered instruction in the United States.» *Annual Review of Applied Linguistics* 13, 1992.: pp. 111-126.
6. «English language teaching.» 2022. *ESL Job. project. com*.
7. Harmer, J. *How to Teach English : An Introduction to the Practice of English Language Teaching*. London: Pearson Education Ltd., 2001.
8. Hurt, N. «Five Reasons You Should Consider Competency-based Language Teaching in Your Classroom.» November, 2023. www.fluentu.com/blog/educator/competency-based-language-teaching.
9. Molodcha, Natalia. *1. 25 Years of Foreign Languages Teaching at Kharkov University of Humanities "People's Ukrainian Academy" Specialized Economics and Law School: integrating traditions and innovations* . Kharkiv: PUA, 2017.
10. Richards, J.C., T.S. Rodgers. «Approaches and Methods in Language Teaching.» *Cambridge University Press* (2001): pp. 141-149.
11. Thaine, C. *Teacher Training Essentials : Workshops for Professional Development*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
12. Tomas, P. *The Art and Craft of Teaching*. Cambridge: Harvard University Press, 1984.
13. Амеліна, С. М. «Методика формування лексичної компетенції майбутніх філологів.» *Вісник Дніпропетровського університету Альфреда*

Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки вип. 2, 2014: сс. 131-135.

14. Арделян, О. В., Л. Ф. Киян та І. В. Тузкова. *Корективний курс іноземної мови: навч.-метод. комплекс з англійської мови*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2004.

15. Бакаєва, Г. Є., О. А. Борисенко та І. І. Зуєнок. *Програма з англійської мови для професійного спілкування*. Київ: Ленвіт, 2005.

16. Барабанова, Г.В. *Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ЗВО*. Київ: ІНКОС, 2005.

17. Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борецька, Г. Е., Ніколаєва, С. Ю. *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів*. Київ, 2013.

18. Болайто Р., Вест Р. *Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови: Проект «Англійська мова для університетів»*. Київ: Видавництво «Сталь», 2017.

19. Борисова, А. О., Колесник, А. О., Белікова, О. Ф. «Використання комп'ютерного тестування у викладанні іноземних мов.» *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг* вип. 1, 2012: сс. 434-439.

20. Братанич, О. «Проблема дефініцій базових понять у теорії диференційованого навчання.» *Рідна школа* вип. 1, 2001: сс. 43-46.

21. Бучацька, С.М. «Психологічні особливості підготовки студентів з іноземної мови.» *Зб. наук. праць НАДСПУ* вип. 33, 2005: сс. 139-142.

22. Вернигора, С.М. «Викладання фахових дисциплін англійською мовою в українському ЗВО: освітній експеримент чи вимога сьогодення (на прикладі дисциплін кафедри реклами і зв'язків з громадськістю Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка).» *Інтегровані комунікації* (2016): Київ.

23. Верхов. Рада України. «Закон України «Про вищу освіту»» Київ: Ін Юре, 2014.

24. Веселова, К.Х., Окуневич, Т.Н. «Вивчення нового матеріалу укрупненими частинами.» *Таврійський вісник освіти* вип. 13, 2009: сс. 151-159.
25. Вишневецький, О. І. *Методика навчання іноземних мов*. Київ: Знання, 2011.
26. Вишпинська, Т. М. «Індивідуально-диференційований підхід до навчання іноземної мови учнів старшої школи.» *Педагогіка і психологія* вип. 2, 2001: сс. 23-30.
27. Гапонова, С.В. «Дискусія як вправа для навчання вільного спілкування іноземною мовою.» *Іноземні мови* вип. 4, 1999: сс. 3-11.
28. Гончаренко, С. У. *Зміст загальної освіти і її гуманітаризація*. Київ: Віпол, 2000.
29. Гордійчук, Ю., Причина, Ю. «Формування лексичної компетенції студентів-економістів як складової професійного мовлення.» *Педагогіка і психологія професійної освіти* вип. 5, 2013: сс. 75-83.
30. Гришкова, Р. О. *Методика навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей*. Миколаїв: Видавництво Чорноморського державного університету імені Петра Могили, 2015.
31. Міжпредметна координація у навчанні професійно спрямованої англійської мови та фахових дисциплін. *Наукові праці. Педагогіка* Т.71, Вип.58, 2007: сс. 149-154.
32. *Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей*. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007.
33. Дейніченко, Т. І. «Диференціація навчання в процесі групової форми його організації (на прикладі предметів природничо-математичного циклу).» *дис. ... канд. пед. наук*. Харків, 2005.
34. Дудікова, Л. «Сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладів.» *Збірник*

наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» вип. 6, 2012: сс. 59-61.

35. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Відділ сучасних мов.* Страсбург. Київ: Ленвіт, 2003.

36. Колодько, Т. М. «Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах.» *автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти».* Київ: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2005.

37. Корнєва, З.М. «Концептуальні засади створення підручника в експериментальній методиці навчання іноземних мов.» *Вісник Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля* 1(1) 2011: сс. 79-83.

38. Корсакова, О. «Про технологію диференційованого навчання.» *Рідні джерела* вип. 3, 2001: сс. 41-44.

39. Крат, О. І. «Компоненти системи навчання іноземної мови професійного спрямування через зміст професійної діяльності.» *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – Серія "Педагогіка і психологія"* вип. 2(2), 2011: сс. 69-74.

40. Логачевська, С. «Диференційоване навчання на уроках математики.» *Початкова школа* вип. 5, 2001: сс. 18-21.

41. Лубянова, О. «Формування мовленнєвої компетенції студентів на заняттях іноземної мови професійного спрямування.» *October, 2023. confesp.fl.kpi.ua./node/1025.*

42. Любчак, Н. М. «Теоретичні аспекти визначення сутності дослідницької компетентності майбутнього вчителя.» *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія* вип. 39(3), 2013: сс. 33-40.

43. Майборода, Р. «Конкурентоспроможність, академічна та професійна мобільність студентів економічних спеціальностей у контексті вивчення іноземних мов.» *Молодий вчений* вип. 4.3 (68.3), 2019: сс. 15-18.

44. Максименко, О. та Т. Микал. «Про морально-ціннісний складник у підготовці студентів-економістів до міжкультурної комунікації.» *ДЗВО «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана»* 2016: сс. 185-189.
45. Массанов, А.В. *Психологічні бар'єри в самовизначенні особистості*. Одеса: Видавець М.П. Черкасов, 2010.
46. Морська, Л.І. «Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов для спеціальних цілей.» *Іноземні мови* вип. 2, 2002: сс. 24-26.
47. Москалець, Д.Ф. «Диференційований підхід у навчанні іноземної мови. Ситуації на уроці англійської мови.» *Англійська мова та література* вип. 4(14), 2003: сс. 5-8.
48. Ніколаєв, С.Ю. *Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. Київ: Ленвіт, 2004.
49. Ніколаєва, С. Ю. *Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання*. Київ: Ленвіт, 2003.
50. Ніколаєва, С.Ю. «Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу.» *Іноземні мови* вип. 2, 2010: сс. 11-17.
51. Осіпчук, Н.В. «Проблематика навчання іноземної мови у технічних вищих навчальних закладах.» *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*. вип. 4, 2011: сс. 204-213.
52. Панасюк, Ю. «Компетентнісний підхід у викладанні іноземної мови.» 2003. 10 January 2023, visnik.iatp.org.ua.
53. Панова, Л. С., І. Ф. Андрійко и С В. Тезікова. *Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах*. Київ: Академія, 2010.
54. Покровський, Є.О. «Досвід викладання спеціальних дисциплін англійською мовою у технічному університеті. Нотатки з кадрового забезпечення.» *Вісник НТУУ «КПІ». Сер. Філософія. Психологія. Педагогіка* вип. 1, 2014: сс. 116-122.

55. Пометун, О. «Запровадження компетентнісного підходу – перспективний напрям розвитку сучасної освіти.». December, 2022, *visnuk.iatp.org.ua*.
56. Редько, В. Г. «Особливості навчання іншомовного спілкування в контексті комунікативно орієнтованого підходу.» *Англійська мова та література* вип. 7(17), 2003: сс. 1-4.
57. Романов, І. І. «Методичні засади формування професійно орієнтованої лексичної компетентності на заняттях з іноземної мови в майбутніх правознавців.» *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* вип. 62(2), 2019: сс. 157-162.
58. Рудь, М. «Компетентнісний підхід в освіті.» *Вісник Львівського університету. Серія «Педагогіка»* Вип.21, ч.1, 2006: сс. 73-82.
59. Ружин, К. М. *Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: теоретичні засади*. Запоріжжя: Вид-во ЗНУ, 2012.
60. Сарієва, А. «Сучасні підходи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі.» *Новітні освітні технології* (2012).
61. Семенчук, Ю. О. «Використання технологій інтерактивного навчання студентів-економістів термінологічної лексики.» *Іноземні мови* вип. 4, 2009: сс. 31-35.
62. Комплекс вправ для навчання студентів економічних спеціальностей англійської термінологічної лексики. *Іноземні мови* вип. 3, 2004: сс. 24-32.
63. Семенчук, Ю.О. «Психолого-педагогічні передумови формування лексичної компетенції у студентів економічних спеціальностей.» *Психологія і суспільство* вип. 4, 2006: сс. 123-128.
64. Скидан, С. О. «Формування навиків перекладу як складова мовної підготовки майбутніх економістів.» *Актуальні проблеми науково-технічного перекладу*. Донецьк: Національний гірничий університет, 2007.
65. Тарнопольський, О. Б. *Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти*. Київ: Інкос, 2006.

66. *Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою*. Вінниця: Нова книга, 2008.

67. Удовенко, І. В., Арделян, М. В. *Методологічні аспекти формування професійних якостей фахівців торговельно-економічної сфери в процесі вивчення іноземних мов в умовах інформатизації суспільства*. Харків, 2016.

68. Філіппова, Л.В. «Іншомовне занурення у навчанні англійської мови для професійних цілей.» *Наукові записки* Вип.17, 2015: сс. 15-17.

69. Цапенко, Н.І. «Комунікативні вправи на уроках англійської мови.» *Англійська мова та література* вип. 7(17), 2003: сс. 5-9.

70. Чорній, В. «Професійно-орієнтований підхід до викладання іноземної мови студентам нелінгвістичних спеціальностей.» *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»* вип. 1(15), 2008: сс. 25-28.

71. Шандра, Н. «Етапи і вправи для формування англомовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх фахівців інформаційних технологій.» *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* вип. 10, 2018: сс. 260-272.

72. Шехавцова, С.О. «Компетентнісний підхід як педагогічна умова формування соціокультурної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов.» November, 2012.

almamater.luguniv.edu.ua/magazines/elect_v/NN1/r3/07ssouim.pdf.

73. Яковлева, Н.В. «Психолого-педагогічні умови подолання комунікативних бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови.» *автореферат ... канд. псих наук*. Київ: Нац. пед ун-т ім. М.П Драгоманова, 2003.

74. Ярема, І. А. «Зміст формування англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому говорінні студентів металургійних спеціальностей.» *Вісник Запорізького національного університету* вип. 1(17), 2012: сс. 197-203.

ДОДАТКИ

In millions of USD	As of 2021-12-31	As of 2020-12-31
Cash & Equivalents	8,656.67	6,081.59
Short Term Investments	7,189.10	8,137.02
Total Receivables, Net	2,642.19	2,162.53
Prepaid Expenses	1,404.11	694.21
Other Current Assets, Total	286.11	213.79
Total Current Assets	20,178.18	17,289.14
Property/Plant/Equipment, Total - Gross	5,233.84	4,039.26
Goodwill, Net (10)	4,839.85	2,299.37
Intangibles, Net	996.69	446.60
Long Term Investments	85.16	1,059.69
Other Long Term Assets, Total	433.85	201.75
Total Assets	31,767.57	25,335.81
Accounts Payable	178.00	282.11
Accrued Expenses	1,824.46	1,575.42
Other Current Liabilities, Total	299.63	178.07
Total Current Liabilities	2,302.09	2,035.60
Deferred Income Tax	12.51	0.00
Other Long Term Liabilities, Total	1,214.11	610.53
Total Liabilities	3,528.71	2,646.13
Common Stock, Total	0.31	0.31
Additional Paid-In Capital	14,450.34	13,241.22
Retained Earnings (8)	13,561.63	9,334.78
Other Equity, Total	226.58	113.37
Total Equity	28,238.86	22,689.68
Total Liabilities & Shareholders` Equity	31,767.57	25,335.81

In millions of USD	12 months ending 2021-12-31	12 months ending 2020-12-31
Total Revenue	21,795.55	16,593.99
Cost of Revenue, Total	8,621.51	6,649.09
Gross Profit	13,174.04	9,944.90
Selling / General / Administrative Expenses	3,748.88	2,740.52
Research & Development	2,793.19	2,119.98
Unusual Expenses (Income)	1,094.76	0.00
Total Operating Expense	16,258.34	11,509.59
Operating Income	5,537.21	5,084.40
(Non-operating) Interest Income, Net	311.89	594.28
Other, Net	4.50	(4.70)
Net Income Before Tax	5,853.60	5,673.98
Net Income After Tax	4,226.86	4,203.72